

საქართველოს
საზოგადოებრივი

საქართველოს საზოგადოებრივი

№ 3

მთავარი რედაქტორი — მ. ბერიძე.

ბ. ტყეშელაშვილი

1909

ნაპარული

საქართველოს მუზეუმი

წიგნიანი მუზეუმი

თბილისი, 1909 წ.

290

თბილისი, ელექტრონის სტამბა წიგნების გამომცემის კარსელის დაბ. ქუჩაზე.

შინაარსი

I—აღდგომა.—ღექსი, დ. თომაშვილისა	3
II—შეშლილი.—საადგომო შოთხრობა ცქვიტისა	4
III—დიდებული საჩუქარი.—(გაგრძელება) ვაჟა-ფშაველასა	9
IV—ნაგვიანვეი ზიზილა.—ცქვიტისა	19
V—ქრისტე აღსდგა მაცხოვარი!— ღექსი დ. კლიოზაშვილისა	22
VI—ყვავის საჩივარი.—ივანკლისა	23
VII—ფუტკარი და მისი ცხოვრება.—ამოღონ წულაძისა	32
VIII—გაუმიძლარი დათვი.—ღესი, იკავ-არაკი ა. შანშიაშვილისა	37
IX—ზარები გუგუნებენ.—(თარგმანი) თ. საძაგლიძეშვილისა	39
X—ასანთის ამბავი.—(ღექსიანდრე ზღმედიანკერისა, რუსუ- ლით), კლ. ანტონოვსკისა	43
XI—ნაპოლეონ ბონაპარტი.—შეგობარა, თარგმანი თ. ბაქ- რაძისა	48
XII—ნიკოლოზ ვასილისძე გოგოლი.—ა. შ.—სა	52
XIII—მითოლოგია, ტროადის ომი.—ომიანობის დიქონთა არესი ტროადელებს ეხმარება ა. შიქაბერაძისა	60
XIX—გასართობი:—ა) ღილად ქცეული უზალთუნი,—ბ) რებუსი და აღსნა	63

საქართველოს
საბავშვო ლიტერატურის
საქართველოს

აღდგომა

ღდგომის ზარს სხივ შეფურქვევით
ეგებება მკვირცხლი დილა,
მის წკრიალში თვით იმედი
ჩაქარგულა—ჩაქსოვილა.

სულ სხვა გზნებით, მისწრაფებით
იმსკვალება ჩვენი გული,—
თვალ-წინ გვიდგას ერთობის და
სიყვარულის მოციქული.

დრო და ჟამი გადის, მიქრის,
ათას წლოებით შეიცვალა,
მაგრამ აზრებს, მისგან ნათესს,
ვერ შემუსრავს ვერა ძალა.

აღდგომის ზარს გულის თრთოლევით
ეგებება მაშვრალთ კრება
და ეგზნებათ მით მომავლის
იმედი და სასოება!...

დ. თომაშვილი

შ ე შ ლ ი ლ ი

ნაუ, ნაუ, ნაუ,—გაისმოდა უკუმ ბნელში ზარის გუგუნნი და მშვიდ სოფელს როგორც სიმღერა სასოებით თავს ევლებოდა, სიხარულს ჰფენდა. ნაუ, ნაუ—თითქოს იღუმლად იმეორებდა სოფლის განაპირს წყვდიადით მოცული მაღალი მთა და იმ მოძახილით მის მწვერვალზედ მიძინებულ ვარსკვლავთ თვალს წარა-მარა ახელვიანებდა. სოფელი იმ წამს სიხარულით შეჩოჩქო-

ლებულიყო: აქეთ-იქითგან ხალხი სანათით ხელში მხიარულის ბაასით ეკლესიისკენ ეშურებოდა; შორს საითგანღაც მექონეების სიმღერა ყრუდ მოისმოდა, მომღერლებს ძალღეზი ყეფით მრავალ მხრიდგან ეხმაურებოდნენ. მამლები, ჩოჩქოლზედ თითქო თავი გმირებად მიაჩნდათ,—ერთი ერთმანეთს კისერ დაძაბულები ყვირლში ეჯიბრებოდნენ. ეკლესიის გაღვივანი ხალხით უკვე გაქედლიყო, სადაც პატარა ბიჭებს ვეებერთელა ჭია-კოკონა დაენტოთ და მის გარშემო უდარდელად „კონა“ შემოედახათ. ის იყო მღვდელდიაკვანი გაჩაღებულ კელაპტრებით და ჯვრით ლიტანიის შემოსავლელად გაემზადნენ, როდესაც ბიჭებმა „კონა“ შესწყვიტეს, ხალხთან ერთად იშვლიბეს ქუდები და აპრიალებული სანთლებით მიჰყვნენ მოძღვარს უკან. ეკლესიის გარ-

შემო მეორედ უვლიდნენ, როდესაც გალავნის კარზე მდებარე კარზე დახვდა. თებ შემოკარწახებული ფეფე „ფიდას“ ძახილით შემოიჭრა და ხალხში ვილასაც ძებნა დაუწყა. ხელში სამი კვერცხი ეჭირა; გულზედ, თითქოს აღთქმის ნიშნად, წნელით ქვა ჩამოეკიდა. სახე ზოგჯერ სიხარულით უბრწყინდებოდა, ზოგჯერ კი, შუბლ მოღუშული, მრისხანებით იცქირებოდა.

— ფიდა, სადა ხარ, ბიჭო, სად გაიპარე, ფიდა! — გაიძახოდა გაშმაგებით და ყველა პატარა ბიჭებს მუდარით ეკითხებოდა: — შეილო, ჩემი ფიდა ხომ არ გინახავთ, სად დამემალაო.

მის დანახვებზედ ყველას გული სიბრალოდით ემსკვალებოდა; ბევრი კი ღრმად ოხრავდა და, მწუხარების ნიშნად, გამალებული პირჯვარს იწერდა. — რაზედ მოუვიდა მაგ საბრალოს, — ეკითხებოდნენ ერთი მეორეს და თან შეშლილს გაფაციცებით თვალს ადევნებდნენ. — რაზედ და უბედური რომ იქნება ადამიანი, იმაზედ. მაგ საწყალს პატარაობისას მამა რომ საბძელში გამოეწევა, შიშისაგან თურმე გულ-ყრა დასჩემდა, ეხლა, ქალო, ი ერთი ბიჭის სიკვდილზედ აგმა სულმა თურმე დასძალა და აავსო უბანი ცოდვით. აქამდინ დაბმული იყო და ამელამ აღბად გამოიპარა... დახე, დახე მაგ საცოდავს...

— ფიდა, ფიდა — გამოსძახა ამ ღროს მათ წინ ფეფემ და კარებში მღვდელს რომ შეეხეჩა, თითქოს შეკრთა, სწრაფად დამშვიდებული თვალები ჯვარს ღიმილით მიაპყრო, მღვდელი შეაყენა, პირჯვარი გადასახა და ჯვარს რომ ემთხვია — შენცა შეილოვო — წარმოსთქვა და, თავის გვერდით ფიდა რომ ვერ ნახა, ძახილით უკან გამოეშურა. წყლის ნაპირას, გალავანშივე, პატარა ნიში ქოლგასავით გადაშლილ კაკალს შიგ გულში მაგრა ჩაპკროდა და სანთლებით გაჩაღებულ მოჩუხჩუხე პატარა ტალღებში იმ წამს ცელქად იხედებოდა. მის გვერდით ბიჭებს თავი მოეყარათ და ჩაკირულ კვერცხებით ერთმანეთს ეჯიბრებოდნენ. ფეფემ შორიდან ლუჯ ხალათიან

პატარა ბიჭს რომ თვალი მოჰკრა, აჩქარებული ნაბიჯით მისაკენ გაჰქანდა; ცალი ხელი მაგრა მოჰხვია და საყვედურით ასე მიმართა:—ბიჭო, ფიდა, გული გადამელია შენი ძებნით; აჰა, კვერცხები, განა არ გინდა?

ამ სიტყვებით მან პატარას კვერცხები ისეთის აღერსით, ისეთის ღვთიურის ღიმილით გამოუწოდა, რომ უცხო ბიჭმა ხმის ამოდება ვერ მოახერხა, მხოლოდ შემკრთალმა, გაოცებულმა ხან ფეფეს და ხან ბიჭებს თვალეში ცქერა დაუწყო.

— შე საწყალო ფეფე, ფიდას აქრა უნდა, ფიდა არ იყო რომ მოგიკვდა? აგერ შენი ფიდა, აიქა წევს,—გამოეპასუხა ერთი მოზრდილი ბავშვი და სოფელ ზემოდ მთის ძირს ბნელში გახვეულ სასაფლაოზედ სახრით უჩვენა. ამ სიტყვებზედ ფეფემ უეცრად უკან დაიწია, გაშტერებულს თითქოს რაღაცა მოაგონდა—„მოკვდაო“—ჩუმად თითქოს თვის გულს ჩასძახა, ყელიდან წნელი ჩამოიწყვიტა, წყალთან მივიდა, თავზედ წყალი დაისხა და შემდეგ ფეხ აკრფით, როგორც აჩრდილი, გაღავან გარედ გამოეშურა.

— ფიდა... ფიდა...—გაისმოდა თვალუწვდენელ სივრცეში ფეფეს ძახილი და თან სასაფლაოსკენ იმ სიბნელეში, როგორც ნიაფი, ისე მიჰქროდა. „შავ-ბნელი“ დიდის თვალებით მუნჯ სასაფლაოს ზედ გულზედ ჩამოსწოლოდა, მის გვერდით კი თეთრი ეკლესია, როგორც მოწინააღმდეგე დარაჯი, სიბნელეს თვალში ამაყად ჩასჩერებოდა და ზეცას გუმბათით ატაცებული რაღაც „იმედზედ“ არე-მარეს უღალადებდა. ნიაფი ჰქროდა და საფლავებთან დარგულ ხეხილებს წყნარად არხეუდა. ირაყრათა, როდესაც ძებნით დაქანცული ფეფე ერთ პატარა საფლავს მიუახლოვდა, კვერცხები გვერდით შემოაუმწყრივა და მის წინ დაჩოქილმა ტკბილი აღერსით ჩასძახა:

— ფიდა, შეილო, აი, დედა შენმა წითელი, ლამაზი კვერცხები მოგიტანა, აბა დახედე.

ირგვლივ ამ წამს ყველა ისე დადუმდა, ნიაფიტისგან შტაქს კრთა, თითქოს სკდილობდა ფეფესთვის ლაპარაკი, შინი გულდგან ამოსკენილი აღერსი არ დაეშალა.

— ფიდა, შენ გენაცვალე, ხომ არა გცივა, რას გატერენილხარ, გიხარიან, დედამ წითელი კვერცხები რომ მოგიტანა? — ჩაეკობა ღიმილით ფეფე, თავიღვან თეთრი თავშალი მოიხსნა, საფლავის თავში დაფლულ წოწლოკინა ქვას მოახეია და თან განაგრძო: — არ შეგცივდეს... მაგრამ, შენ ეი! რას გატერენილხარ, რას მებუტები, შე გიყის შვილო? ის არ მგყოფა, რომ გოგოებს აღარ უყვარვარ, მამა შენიც, შენი გულისთვის, ცემითა მკლავს, ძალღივით ბოძედ მამამს. შვილო ფიდაა!.. შეჭკივლა უცბად ფეფემ, განრისხებულმა კვერცხები საფლავზედ ფეხით მიანაქუქა, შემდეგ თავზედ ხელი იტაცა და შეშინებულოვით ზეზე წამოვარდა... ამ დროს სოფელში ზარის გუგუნმა ფერ მკრთალ რიყრავს ქრისტეს აღდგომა ახარა და ლაქვარდ მთის წვერზედ შემოგრაგნილ ნისლთან ერთად შეწირულოვით ზეცას გასწია. აღსდგა ქრისტეო — ჩაიხურჩულა ნიაფმა და თვისვე მოტანილ მეჯუდის ლოცვა-შხუილს ტყის დაღადიცი მიუერთხმავა. ქრისტე აღსდგაო, ულოცავდნენ ერთმანეთს მინდვრის ყვავილები და მზის შიკრიკს, ნათელ ცისკარს კრემლით აღვსილნი სალამს უძღვნიდნენ.

— შვილო, ფიდა, შეიბრალებ დედა შენი, ფიდააა!..

— აააა!.. — გამოეხმაურა იქვე ტყიანი მთა და ეს მოძახილი ფეფეს უკანვე ისე მიაგება თითქოს უხმობდა, გავიგონე, აქა ვარო. ფეფე შეკრთა, უეცრად მოტრიალდა, გადიდებული თვალები მთას მიაპყრო და სახე გაბრწყინებული მისკენ გაქანდა... შირბის ფეფე, შირბის და სიცილ კასკასით ჰაერში ვილასიცი დაქერას ლამობს. აგერ ხევსაც მიატანა და მაღალ კლდეს ზედ წვერზედ, როგორც შევლი, ისე მოექცა. ხევს გაღმა ტყე დიდი დილა აღრიან ყორნებს რილათიცი უმახპინძლდებოდა. მათი ყიყინი, ყრანტალი მათი ხევს გლო-

ვის ზარად ეფინებოდა. ფეფემ ხელები ისე შეატრიადა, ფეფემ
 ქოს უნდოდა ჰაერში შეფრენილიყო და თან ხარხარით წაქაქა
 მოიძახა — მოიცა ცელქო, მოგეწევით და კლდეს იქით კაბის
 ფრიალით, როგორც ისარი ისე დაეშვა. ყორნები ყრანტა-
 ლით წამოიშალნენ, ხევა თითქოს ერთხელ ამოიგმინა და
 შემდეგ ისევ სდუმდა ყოველივე.

ცქვიტი

დიდებული საჩუქარი

(შემდეგი)

ოგორც-კი ინათლა, მამალმა, თითქოს ქანდარაზე მჯდარი-ყოს, ჩამოფრენა დააპირა, მაგრამ მეგობარმა გააფრთხილა:—
ჯერ დრო არ არის, მხოლოდ საყვარელო, ჯერ ისევ დილაა, ათასი ჯურა ფრინველი და ნადირი ირევა, ემანდ ხიფათი არაფერი შეგემთხვას, მოითმინე პატარა ხანი. მილაგ-მოლაგდეს ყველა და მაშინ ერთად ჩავისეირნოთ დაბლა. იქნებ

მოგშივდა, ვერ შეტყვი? აქ რას ვაკეთებ?...

— არა, სიმშლით არა მშინ, — მიუგო მამალმა: — მაინც აღრე აღგომა მიყვარს, გავლა-გამოვლა სუფთა ჰაერზე.

— სხვა? როგორ გაათენე ღამე, ჩემო კარგო? — ჰკითხა კოდალამ.

— კარგადა, — მიუჭო მამალმა, — ხოლო სიზმარმა დაძაჟა ღონა, დაძაფიქრა: წუხელ ვითომ სიზმარში ^{ქათმებისა} ჩემს ოჯახში ვიყავი, თავის დაღონებას მიამბობდნენ საწყლენბი. დარდები ამეშალა, მეგობარო, დარდები...

— იმათ ნახვასაც მოესწრები, ჩემო კარგო, ნუ დაღონდები.

— სად და როდის? ვინ იცის, ველარც-კი მივაგნო. სად გადმოვიკარგე ამ უღაბურს ადგილს?! ვინ იცის — უპატრონობით დააწიოკა ქორმა, ან ძერამ! ვიღრე მე იქ ვიყავ, ვერავინ რასა ჰბედავდა. გაგინახიან მე ბოლს ვადენდი ზურგზე ქორსა და მის მსგავს სხვა მტაცებლებს და, აბა, აქედან რა უშველო საწყლენებს? — ამბობდა მამალი. კოდალაც იმედს აძლევდა, მე წაგიყვან, ზურგზე აგიკიდებ და ისე გატარებო.

— ან კი რად გინდა, მეგობარო, სოფლად დაბრუნება, ვგონებ, თავისუფლად ცხოვრება უნდა სჯობდეს სხვისა თვალწარბში ცქერას. მონობა განა საკადრისია შენისთანა ვაჟეცისათვის? მერე ისიც ადამიანის ხელში? ღმერთმა მშვიდობა მისცეს: თუ რასმე გასიამოვნებს, ისევეც მალე ამოგაშხამებს. ხომ იცი კარგად? ეგ კი არა, ღმერთს მადლობა შესწირე, რომ თავისუფლებას ეღირსე. თუ ქათმებისათვის დასწუხდი, მაგ დარდსაც ეშველება: ამ ქალაში ბევრია ქათამზე უკეთესი ფრინველი — ხოხბები, კაკბები, გნოლები და ტყის ქათამი. იქნებ არ გენახოს ის ნაცარა, ჩემზე გრძელი ნისკარტი რომ აქვს. წაგიყვანო ტბაზე, ნახე რამდენი იხვი, ბატი, წერო და სავათია! ერთი იხილე თვალით და ვნახოთ, თუ სულ არ დაგავიწყდეს სოფელი თავის ქათმებიანად... ეუბნებოდა კოდალა ჩაგონების კილოთი.

— ეჰ, შენ არ იცი, მეგობარო, — განაგრძო მამალმა: — არ იცნობ დედლებს, რა მშვენიერები არიან — ზდილობიანი, თავაზიანი, როგორ შეაღერებოდნენ და სულ ხელზე მიქორქორებდნენ? რამდენი ამაგი მაქვს იმათზედ, რამდენჯერ მიომნია იმათ გულისათვის, ერთხელ არწივსაც კი შევებრძოლე.

მამალი ჰკვებდა თავის ვაჟკაცობას და კოდლაღ გულდასრულ-
ბით ყურს უგდებდა.

ამ ტრანზიხის დროს იქვე, შორი-ახლო მუხაზე ჩხიკვი იჯდა და ყურს უგდებდა მეგობართა საუბარს... უცბად მამალს შემო-
ესმა: „კრუუ, კა-კა-კაა“. მამალმა ყურები სცქვია. ეს ხომ ქართმეზის ხმაო, იფიქრა, იქნება წამოვიდნენ ჩემს საძებ-
ნელად. ის იყო, უნდა გადამხტარიყო და მიჰგებებოდა ქათ-
მებს, რომ ამ დროს მოვიდა ქარის მსგავსად დახულუნე-
ბული*) ჩხიკვი, ისე ახლო გადუარა თავზე, რომ მუცელი და
ფეხები ჯიჯლიბოზე გადუსვა. მამალმა საცოდავად დაიყვირა
და გაინაბა.

— ნუ გეშინიან, მეგობარო, ჩხიკვი იყო, ჩხიკვი.—უთხ-
რა კოდლამ და თან სიცილი აუტყდა, რომ ასეთ შახის და
ფახის პატრონი მისი მეგობარი, ასე მხდალი და მფთხალი
გამოდგა. ჩხიკვი პირდაპირ ხის ტოტზე სიცილითა კვდებოდა.

— ჩხიკვიო? უყურე მაგ შეჩვენებულს!—წარმოსთქვა შე-
რცხვენილმა მამალმა:—მე მეგონა წიფლის ტოტი თუ დამე-
ცა თავზეო! სად არის, სადა? მე ვაჩვენებ მაგას სეირსა, მაგ
წუწქსა, მაგასა! ამ დროს ვაისმა ჩხიკვის ჩხი, ჩხიო იქვე ახ-
ლოდან. მამალმა დაინახა-რა ჩხიკვი, უნდოდა მისი დასჯა,
მაგრამ ჩხიკვი მარდად, მალხაზად დახტოდა ხის ტოტიდან
ტოტზე. მამალს ტყუილად შერჩა ფოთლებში ფრატუნი.
ჩხიკვის კვალს ამოდ ეძებდა გაბრაზებული მამალი—იგი გაჰ-
ქრა ერთს წამში.

— განა ღირს დევნად? რა შენი საკადრისია, მეგობა-
რო?!—ეუბნებოდა კოდლა.

— მოიცადოს, მომიცადოს, კიდევ ჩამივიარდება ხელ-
ში; კიდევ მიდგება ქაჩალი მექუდის კარებზეო, ხომ გა-
გიგონია. გაგიხარიათ, ბევრჯერ ვაწრუწუნე მე ვე ავაზაკი,
როცა წიწილების მოსაპარავად შემოიპყრებოდა ჩვენს ეზოში;

*) მხრებ შეკუმშული.

ბევრჯელ ვაჩუქე სიცოცხლე, თუმცა შემეძლო გემგან წამოვიღებო დაშეხარო. ვაჩუქე სიცოცხლე, არ გავიმეტე სასიკვდილოდ, რადგან მე სულგრძელი ვარ და, ვერ უყურებ, დღეს მასხარადაც კი მიგდებს? ობოლო, ვისა სცემ და ვინც გამზარდაო. ამას იქით თუ ჩამივარდა ხელში, მოთმენა აღარ შემიძლიან, მოგვლავ ცემით, გეტყვი პირდაპირ, გავატიტვლებ, გავაძრობ იმ ქრელ ახალუხს, მოვის პერანგს, მოვხდი თავიდან წითელ ფესს. დედიშობილა, თითოვით ტიტველი უნდა გაეუშვა. მოიცა შენა! მოკვლით არ მოვკლავ, რადგან მე სიკვდილით დასჯის წინააღმდეგი ვარ. ცემას კი არაფერი უშავს. — წარმოსთქვა მამალმა.

— ან კი ღირს ცემად, დიდებულო მამალო, — უთხრა კოდალამ, — განა მაგისთანა ლაწირაკებს თავი უნდა გაუყადრო?

— ჰოო, ეგეც მართალია, მეგობარო, — სთქვა კვალად მამალმა, — მაგრამ დაუსჯელად ამისთანა ყოფა-ქცევა არ უნდა დარჩეს. კეთილ-გონიერების თანახმად თუ მოვიქცევით.

— თუ მაინცა და მაინც გინდა დასჯა ჩიკვისა მე აქ რას ვაკეთებ?

მე დავსჯი, მე, შენ არ გაგრჯი.

იმ ლამინდელმა მამლის ყვილმა დიდი ცნობის მოყვარეობა აღძრა იმ არე-მარეში მცხოვრებ ფრინველთადაც ცხოველებში. სხვათა შორის მელასაც ესმა მამლის ყვილი, გუნებაში იამა და გასწია იქითკენ, საითაც მამლის ყვილი ესმოდა.

გარიერთაზე მელია მამლისა და კოდალას საჯდომ ხის ძირას დაიბადა; პირში ღაღღა ექირა. მამალმა მალე შეასწრო თვალი და ხმა გაკმინდა. თვალები დახუჭა, თავი დაჰქინდრა — ნულარა ენახავ მაგ წუწკს და წუპაკსაო. ბევრი ოინი ახსოვდა მელიასი, როცა შემოდგომობით დედლებთან ერთად მამალი ლეღვებზე განისვენებდა; ბევრჯელ სტუმრებია მელია, ბევრი დედალი დაუთრევია, ერთხელ შემხტარმა ჯიჯლიბოში კულის წვერიც კი მოახვედრა; ბეწვი გასწყდა, კინალამ დაბლა ჩამოავდო. აქ სახეიროდ არ მოდისო,

გაითიქრა მამალმა. მელიამაც თვალი მოაჩინა, ვითოვდა მისი
რა ვხედავო.

„გამარჯობა, კოდლი-კიკო!“ მიესალმა მელია კოდლას.

— გაგიმარჯოს, მელა—ქურდო!

მელა კოდლას პასუხზე ტანში ერთიანტელმა დაუარა. როგორ უხედავს და ქურდს ეძახის, ერთიც ვნახოთ ამობტეს და ორივეს დღევაგვიმწაროსო, თანაც გაუკვირდა კოდლას მამაცობა. ის კი არ იცოდა, რომ კოდლა და მელია შეხუმრებულები იყვნენ, დიდი ხანია ერთმანეთს იცნობდნენ. კოდლას ხორცს მელია მიინც და მიინც არ ეწყობოდა, რადგან სანოვაგედ სხვა ფრინველებს უკეთესი ხორცი ჰქონდათ და, თუნდაც მოენდომა კოდლას ჩანადირება, ვერაფერს გახდებოდა: ხეზე ის არ ავიდოდა და კოდლა დაბლა არ ჩავიდოდა. რა გაეწყობოდა? ისევე მეგობრობა არჩია. კოდლამაც ეს კარგად იცოდა და მელას მასხარად იგდებდა... მამალი თვალს მიინც ვერ ახელდა, თავი მოიძინარა.

— ეგ საიდან რა გიშოვნია, მელიკო? დაეკითხა კოდლა, როცა მელიამ პირიდან მკვდარი ლალა დააგდო და ზედ თათი დაადო.

ეჰ, ეს საცოდავი, მკვდარი ვიპოვნე. გული მომიკვდა, რომ იცოდე, რამოდენა ვიტირე ამის ცოდვით. ჯერაც თვალზე კრემლი არ გამშორებია... ამ დროს მამალმა ცალი თვალი ოდნავ აახილა და გადაჰხედა მელიას: იქნება ეს ის მელა არ იყოს, ჩემს დიასახლისებს რომ იტაცებდომ, ღვთისნიერია ეტყობაო, მაგრამ მალე ისევ დახუჭა, რადგან მელიას თვალების ცეცხლმა აუტრუსა წარბ-წამწამი და თვალიც დასწვა. „ჰოდა იმას ვამბობდი, განაგრძობდა მელია: „ძალიან ბევრი ვიტირე, მკვდარს ლალას რომ წავადგე.“

— იტირე, შენ ნუ მომიკვდები, თვალებს დაითხრიდი,— მიუგო კოდლამ.

— განა არ ვიცი შენი გულ-ჩვილობის ამბავი, ვიცი ბევრს იტირებდი: ეგ საყენკი ძმობილო, წაბრძანდი ოლეზე

იხვებს და ლაღლებს დაუყარე. ვის ელაპარაკები, ვის? მიუგო კოდალამ და თანაც გულიანად გადიხარხარა.

„ღმერთო, რა ცუდია კაცს რომ ეხტიბარი გაუტყდება, მიუგო მელიამ,—მაშ, არა გჯერა? მაშ ქვის გული მქონია? შენი ნებაა, ნუ დაიჯერებ და, აი, ეხლაც კი მენანება ეს საცოდავი და იცი რაღა?

— რაღა? აბა სთქვი, რად გენანება? — დაეკითხა კოდალა.

„იმიტომ მენანება,“ განაგრძო მელიამ: „რომ ჯერ ერთი ბარტყია, ჯეეულია, სულ სამი თვისა არ იქნება, და მეორეც იმიტომ, რომ დამტირები თვის-ტომი არავინა ჰყავს საცოდავს. ეგდო ოხრად ჩაღაში და თავზედ ბუზები დასტრაილებდნენ. მოდი და ნუ შეგეცოდება.“

— ოჰოჰოჰო, ჰა-ჰა-ჰა!.. უთუოდ ახლა-კი დასაჯერისია, აი! სთქვა კოდალამ: — როგორც გეტყობა, დამარხვას უპირობ და წირვასაც გადაუხდი, არა?!

„სწორედ! რატომ არა? მოვალედა ვრაცხ ჩემ თავს.“ სთქვა მელიამ.

— მაშ წირვაში ჩვენ-კი არ დაგვპატიებ? — დაეკითხა კვლავ კოდალა.

„დიდი სიამოვნებით,“ მიუგო მელიამ: „შბოლოდ ვის თქვენ, მე შბოლოდ შენა გხედავ, კოდლი-კიკოს?“ სთქვა-რა ეს მელამ სხვა მხარეს დაიწყო ცქერა, თავს ისე იჭერდა, ვითომ მამლის იქ ყოფნა სრულიადაც არ იცოდა.

— ვინ ჩვენა? — სთქვა გაკვირვებით კოდალამ: მაშ, არ იცი, რომ მე ერთი დიდებული სტუმარი მყავს?..

მამალი შიშით იწურებოდა. გრძნობდა რომ იმაზე იყო ლაპარაკი.

„არ ვიცი, ვინ სტუმარი?“ წარმოსთქვა გაკვირვებით მელიამ.

— მაშ, დაეიჯერო, სუნი არ აგიღია არაფრისა? ჰაი, დიდი ფლიდი ხარ, ვინც არ გიცნობს, დიდი ქორიკა! ორ თვეზე მეტია, შენ მე აღარ გამომლაპარაკებხარ, რაღა დღეს

დილით შეგიყვარდი! არა მჯერა, სტყუი და რა ვქნას გიყვარდა? ბიძია, ვერ მომატყუებ, ვერა და ვერა — მიუგო კოდალამ.

„არა, ღმერთი, რჯული.“ ფიცულობდა მელია: „გზახედ გამოვიარე და შეგხვდი. რაო? საკვირველია მერე?“

— ძალიან კარგი. მაშ, წუხელ განთიადისას არც საუცხოვო გალობა გსმენია? — განაგრძო კოდალამ.

„არაფრისაგან არაფერი.“ სთქვა მელიამ: „რალსა მტანჯავ, მაწვალე, თუ გყავს ვინმე სტუმარი, სთქვი და გაათავი; გეპატიებებით, მითქვამს და გამოთავებია. მე მუდამ ასრულება ვიცი დანაპირებისა. მაინც რასა ჰმალავ, ვინც უნდა იყოს შენი სტუმარი, ისე მივიღებ, როგორც მამასა და შვილსა“. სთქვა მელიამ.

— გეტყვი, ვინც არის და, ვიცი, გაგიხარდება კიდევ, ჰსთქვა კოდალამ: — ჩემი სტუმარი გახლავს მამალი... ხომ გაგიგონია? რას არ გაგიგონია, მეც როგორ ბრწყინულად გეკითხები? ეი, დიდებული მამალი, სადა ხარ! რატომ ხმას არ იღებ? — შეუძახა კოდალამ. მამალი ხმას არ იღებდა. — საწყალი ნამზახაერია, წუხელაც ბევრი იმღერა-იგალობა, დაიღალა ძალიან და მაგარი ძილი დაეცა ალბად. ბოდიში მოჰხადა კოდალამ.

„მამალი?! უჰ, მაგის ღმერთის კირიმე, წამოიძახა მელიამ. ვენაცვალე მაგას ჯიბლიბოში, ყანყრატოში. ვიცნობ და ვგრე? ძალიან ვაყვარებ... მაგის იღბლად მივლია, რომ იცოდეს!“

— როგორ? დაეკითხა კოდალა.

„წერილი მაქვს მამალითან. დედლებმა გამომატანეს. აბა, რომ მიწყრებოდნი, შენ საკეთილად არ მოხვედრი. ნახე, რომ შენი სტუმრის იღბლად მოვსულვარ.“

დედლების ხსენებაზე მამალმა ორივე თვალი დააქყიტა: ლა-ა-ა!

— საიდან, როგორ მოხდა, რომ წერილი შენ ჩავივარდა ხელში? ჰკითხა კოდალამ.

„გუშინ-წინ სოფელში ვიყავი, საქმე მქონდა. სოსეს ვენახზე შემოვიარე და, შენს მტერს, რომ მე სანახავი ვნახე:

დიდი გლოვა და ტირილი ქათმებისა: დაეკარგეთ ჩვენი პატრონი პატრონი მამალიო; აღარა გვეყავს ჭირში მანუგე მებელიო! აქა ლხინში მოზიარეო. დავიწვი იმითი ცოდვით.

— ოი, შენმა მზემ, ტირილით თვალებს დაითხრიდი! მიუგო კოდალამ და ერთი გულიანად გადინხარხარა, რაიცა მა-

მალს არ ესიამოენა, რადგან დედლების ხსენებაზედ თვალთაგან ღაბა-ღუბით ცრემლი ჩამოსდიოდა. არ გესმის, მეგობარო, რას ამბობს მელია? დაეკითხა თანაც კოდალა მამალს.

— მესმის, მესმის. მიუგო მამალმა ტირილის ხმაზე და თანაც კოდალას აღარ აცალა და თავად შეეკითხა:— მერე, როგორ არიან? თუ ღმერთი გწამს, დაწერილებით მიამბე.—

სთხოვდა მამალი, თუმც მელიასთვის არ შეეძლო სახეზედ შეყვანა ხელნა.

— „ოჰ, წამოიძახა გახარებულმა მელიამ: „მანდა ბძანებულხარ? დამენახვე, შე კაი კაცო, რაღა ფოთლებში იმალეები?!... უშენობის მეტი არაფერი აკლიათ. წერილი გამომატანეს, ვინძლო, საითაც იყოს და არ იყოს, წერილი მიაწოდოვო. ააახ, არ ვიცოდი შეგხვდებოდნი, თორემ თან წამოვიღებდი. სულ ერთია, მაინც ხომ უნდა წირვაში მეწვიოთ შენ და კოდალა, წერილს იქ მოგართმევ. . ნუ იღარდებ, კარგად იყენენ ყველანი...“

— რა ვქნა, გეტყვი და გეწყინება.—სიტყვა კოდალამ.

— არაფერიც არ მეწყინება, მიუგო მელიამ.

— სტყუი,—განაგრძო კოდალამ,—შენ ქათმები წერილს არ გამოგატანდენ, არ მოგენდობოდენ. რას იტყვი, ძვირფასო მეგობარო, ასე არ არის? მართალს არ ვამბობ?—მიუბრუნდა კოდალა მამალს.

— მეც ვგრე მგონია,—წაიღულღულა მამალმა:—და შეიძლება, რა ვიცი.

— როგორ თუ, რა იცი?! შენ არ მიაშვებ, შემოდგომობით ლეღვებზე ვსხდებოდით ქათმები და მელიამ რამდენიმე დედალი მოიტაცაო? ეს ის მელია გახლავს,—წერილის მომტანი. უთხრა მამალს კოდალამ ცოტა არ იყო მრისხანე კილოთი.

— შეიძლება, ის სხვა მელია იყო. ეს როგორღაც სხვანაირად ლაპარაკობს, მობრალული, გულ-ჩვილია ეტყობა.—ლულულულებდა მამალი.

— აი კაცური კაცი და კაცური სიტყვა. წარმოსტყვა გახარებულმა მელიამ.

— რაღა სხვა? რის სხვა? გასწყდეს ამათი თოხუმი, მელია სულ ერთია: შავი, რუხი, თუნდ წითელი. მიკვირს, როგორ გულუბრყვილო ყოფილხარ, მეგობარო!... ნათქვამს რაღა კვალის კვლევა უნდა, თითონვე იძახის, სოსეს ვენახზე შემოვიარეო! რა ესაქმებოდა, ერთი კაცმა ჰკითხოს, რომ შემოიარა? მითხარით ერთი, გამაგებინეთ რა, ჯერის სასყიდლად იყო სოფელში? ღვინისა? საქონლისა თუ რისა? აბა,

რა საკმე ექნებოდა სოფელში კანტალოზის მეთი^რ ამბობდა
ვაჯავრებული კოდალა.

— თქვენი თოხუმი გასწყდეს და გასაწყვეტნიცა ხართ, — ამბობდა განრისხებულ მელია, — ღმერთმა გაწყვიტოს თქვენი ჯილაგი. ღმერთო, რა გასაჩენი იყო კოდალა? სულ იმათაგან არის ვადამხმარი ხეები; საბრალო ჩიტებმა ლამის არის ფოთოლს ველარსად შეაფარონ თავი. ისე გააჩანაგეს ტყეები ფეხებისა და ნისკარტის ფხაკუნით. — მელიას ბევრი სხვა საყვედური უნდა ეთქვა კოდალასთვის, მაგრამ ამ დროს გაისმა შორი ახლო თოფების ქახა-ქუხი, ძაღლების ყეფა, საყვირის ხმა. ეს ცუდი ნიშანი იყო, მელიამ დასტაცა პირი ლაღლას და წონწელივით გაქრა.

თუ კოდალა არა, მამალს უნდოდა გამოჰკიდებოდა უკან, ქათმების წერილის ნახვა ძალიან უნდოდა.

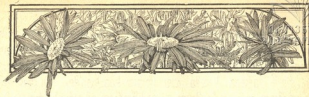
— ღმერთი არ გაგიწყრეს, ადგილიდან არ დაიძრა. მიკვირს, ღმერთმანი, ტყეში მეთი ჰქვა ყოფილა, ვიდრე სოფელში. შენს ჰქვაში ვითომ უნდა გაჰყვე მელიას და წერილი ჩაიბარო, არა? ვაჰმე, ვაჰმე! სთქვა კოდალამ.

— ვფიქრობდი, ძალიან მინდა ჩემი ოჯახობის ამბავი შევიტყო, ძალიან დარდიანადა ვარ, მეგობარო, შენ არ იცი: სიზმარში სულ ისინი მელანდებიან.

ვაჟა-ფშაველა

(შემდეგი იქნება)

ნაგვიანევი ზიზილა

ემოდგომას არე-მარესთვის თვისი ელფერი უკვე დაედო. ირგვლივ მთა-ველზედ მოტუსულ ბაღახს მომაკვდავივით ფერი წასვლოდა; ყარ-ყარა ხეებს საშოსელი კიდევ გახლოდათ და, ევას მზგავსად მორცხვით და ტიტველთ, ქარის სისინზედ თრთოლა გაჰქონდათ. იქვე დიდი რუ და ლობის ძირი ფოთლებს სამარედ გარდაჰქცეოდა; ამ სამარეში

ბევრ მკვდართა შორის ზოგიერთ მომაკვდავთ თუმცა თვალები უღონობით ელულეზოდათ, მაგრამ სიკვდილს არად აგდებდნენ, მის სიძლიერეს თითქოს არც კი ებოებოდნენ, და უკანასკნელ წაშს მშფოთავ-ცელქ ნიავს იღუმალის ხმით ამის ვევედრებოდნენ:

— გიჟო ნიავო! გაძლიერდი, ნუ გვემასხრები. აღარ გვინდა შენი აღერსი, — შენი ჩურჩული; ის დრო წავიდა, როცა ცელქობით გატაცებულნი, ჩვენც ბანს გაძლევდით და ვშრიალვდით.

ეხლა დაგვბერე, გაძლიერდი, შენ გევედრებით, დაგვბერე მედგრად, აგვიტაცე მაღლა ჰაერში, რომ სიკვდილის ეამს კიდევ ვახილოთ ლაქვარდი ცა, მშვენიერი ცისა კამარა.

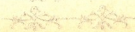
მიყრუებული იმ წამს ნიავი თითქოს უსმენდა ვედრებას: ერთს დაჰქროლებდა, დაჰგრიანებდა თლებს და პროწილით მალა ჰაერში იმისათვის აფრიალებდა, რომ შემდეგ სადმე უფსკრულ ხევ-ხუვში, ან ტალახში სამუდამოდ ღრმად ჩაემაღა... და სწორედ იმ დროს, როცა ბუნება სიცივისაგან იკრუნჩხებოდა, ნაგვიანევი მინდვრის ზიზილა ქარის სისინხედ, იქვე რუს პირად, საცოდავად იშმუშნებოდა. თითქოს განგებას საუბედუროდ იმისათვის გამოეტყუა, რომ ჯერ გადუშლელ, მოიმედე ნაზ კოკისათვის შემოდგომის სუსხს ერთ წამს სული ამოეხუთა. იდგა ნორჩი, მარტოდ მარტო, დაობლებული და შიშისაგან ქარის გრიანზედ მდულარება გადმოსდიოდა. მხოლოდ კი როცა ქარი ხარხარით სადმე კლდის ძირას იმალებოდა, იმ არე-მარეს მისი ლაღადი ამ სიტყვებით ეფინებოდა:—„მზეო ძლიერო! შემიბრალე, შეიბრალე ჩემი ობლობა! ღმერთმა ხომ იცის და, შენც თვითონ, ბრწინვალე მზეო, ბრალი არა მაქვს, რომ დავიბადე ასე უღროვოდ, ყოვლად უმწეო. აი ამ უღმრთო ბუჩქის ბრალია; საუბედუროდ, მის ქვეშ ჩათესლილს ხშირი ფოთლები შენს ძლიერ სხივებს, როცა დრო იყო, არ მაკარებდნენ და მხოლოდ ახლა, როცა დამქცნარი, დროს გადასულნი ძირს ჩამოცვივდნენ, ჩამომეცალნენ,—მეც სითბო ვიგრძენ, ამოვეყავ თავი, მაგრამ იმ დროს კი, როცა ჩემგან შორს გადახრილხარ, ვერა გხედავ მე, უბედური! მხოლოდ შენს ნაცვლად, ძლევა მოსილო, შავად გაფანტულ ღრუბლების ნაფლეთს, გულ გასახეთქად მივაპყარ თვალი. მზეო ძლიერო! მე სიკოცხლე მსურს, მაგრამ უშენოდ, ამ ბნელ წყვილიდში, რით ვიხირო? მზეო იმედო! შენს სანახავად გული მეტანჯვის, მაგრამ ამაოდ—ვერაფერს გავხდი, თავი მეტკინა ამდენ ტრიალში. ისიც ხომ იცი, რომ გზა არ ვიცი—ამომავალს წინ მოგვეგობო, შემოგტირო ჩემი ვარამი და წმინდა კრემლი უღონობისა ბრწყინვალე სხივზედ სხვა და სხვა ფერად იმისთვის ავათამაშო, რომ წამს აღგზნილი, ეს ნაზი გუ-

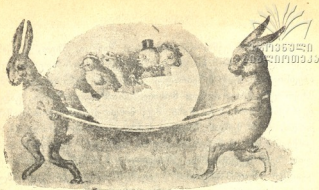
ლი მით დავამშვენო—გავალამაზო. შენ კი, მზეო, ქვეყანას უველი და ბევრს შენს გზაზედ აღმოცენებულს ნათელსა ჰქენ-
 აბედნიერებ. მეც შემობრალე, შეიწყნარე ჩემი ლალადი, მეც
 მტყორცნე სხივი ძლევა მოსილი, რომ გადვიშალო, გადვი-
 ფურჩქნო ნორჩი და ნაზი; მეც მინდა ვიყო შენით ლამაზი;
 მინდა, რომ შენგან შეთენილ სინათლით ხრიოკი არე მე და-
 ვამშვენო და ამ წყელიადსა, ვითა სანთელი, მკრთალი ნათე-
 ლით ზედ შეველიო და გაზაფხულიც ჩემი მშვენებით არ და-
 ვაფიწყო—მუდამ ვაგონო... თორემ მოკვდები გადაუშლე-
 ლი, სასტიკი რთვილი ღღებებს მომისპობს, სიკვდილი უღმრ-
 თოდ დამკიეინებს, ფეხ ქვეშ გამთელავს. მზეო ძლიერო! გუ-
 ლი მიკრთის, მეშინიან, მომხედე ჩქარა...

ცქვიტი.

...დაც კი...
 ...
 ...
 ...
 ...

ქრისტე აღსდგა, მაცხოვარი!

იშ, რა დღეა... მზე ბრწყინვალეებს,
თავზე გვაფრქვევს ოქროს სხივებს.
მაღლა ცაში შერცხალი ჰფრენს
და აფლერებს ჩანგის სიმებს...

ყველა ჰხარობს... მოკეკლუცობს...

ზეიმი არ-სადარი.—

სჩანს გულს ჩასწვდა არე-მარეს:

„ქრისტე აღსდგა, მაცხოვარი!..“

წყარო მოსჩქეფს, „ქრისტე აღსდგას“

ჩასჩურჩულებს ტურფა იას;

და ბულბულიც იქვე, ბუჩქში

მგზნებრად უსტვენს „ტია-ტიას“...

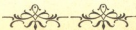
ყველა ჰხარობს... ვარდი, ია,

ბულბული და ანცი წყარო,

ასხმენ ქებას მაცხოვარსა...

დადგა ემი სანეტარო!...

დ. ელიოზიშვილი

ყვავის საჩივარი

„ყვა-ყვა, ყვანჩალო,
ყვავის დედა დამზრჩეალო!“

სემც მტერი შეგიწუდესთ, როგორც ჩვენ ზამთარი გვაწუხებს ხოლმე!

შეიმოსა თუ არა მიდამო ფუნთუშა თოვლით, ჩვენც სიმშვილმა გეტაცა ყრონტში ხელი.

მერე იცით განა, რა არის სიმშვილი?

ბრრ! საშინელი თავზარდამცემი მოვლენაა: ჯერ კუქს აგიწვავს, მერე ძალღონეს გამოგიღევს, სუნთქვას შეგიმოკლებს, სისხლის მოძრაობას შეაჩერებს, სურვილებს მოგისპობს, ძილად მიგაგდებს და კიდევ მშვიდობით, ცოლო და შვილო!...

არა, ღმერთთან მართალი სჯობს, ჯერ-ჯერობით არც იმდენად გამჭირვებია საქმე. მხოლოდ როცა წარსული წელი მომაგონდება, უუუ! ერუანტელი დამივლის ტანში. ვინ იცის, რამდენი ჩემი მონათესავე იმსხვერპლა შარშანდელმა ზამთარმა?!

აი, სწორედ ის ყვავის დედა, რომელიც თქვენ, პატარებო, დამზრჩეალი გვგონათ, კი არ დამზრჩეალო, სიმშვილმა გაგულა.

მერე იცით, ვინ იყო?—საკოდავი და ნეტარხეფნებული დედა ჩემი, ჩემზედ და ჩემს და-ძმებზედ დიდად წამაგზარნი და მთელი ოჯახისათვის თავდადებული.

ეჰ, დაილოცოს განგება! თქვენ, ჩემო მტერ-მეგობრებო, მიცვალებულებს შენდობას უთვლით, საუკუნო ცხოვრებას ჰპირდებით საიქიოს, სამოთხეში... ჩვენ ვერც კი ვბედავთ ამ გვარ ოცნებას, რადგან თქვენგანვე გვსმენია, რომ მხოლოდ ადამიანისათვის მიუნიკებია ბუნებას უკვდავებაო და ჩვენ, აბა, სად შეგვიძლია თქვენის დიდებული სკუა-გონების გაზომ-აწონვა?

ღიად, დიდად პატივსა ვსცემ ადამიანის სრულ ჭკუა-გონებას, მაგრამ ერთი რამ არ მიჯდება ამ ჩემს მოკლე ჭკუა-ში. იცით რა? ისა, ბატონო, რომ თქვენ ჩვენი ჭკუა-გამოცდილებისა არა გწამთ-რა.

აბა, მითხარით გულახდით, რას ნიშნავს ის ლექსი, რომელსაც თქვენ მუდამ დღე გაიძახით:

„კაქკაქმა უთხრა ვეპესაო,
ჩაგარდი გუდას ხმასაო,
კაგი რომ დაიდუნება,
შენთვის აიღებს ჭკასაო.“

ვის, როდის და სად გინახავთ, თქვე ცელქებო, თქვენა, რომ კაქკაქი ჩვენ მასწავლებლად გვეყოლოდეს? ან რა-ში გვეტყობა კაქკაქის შავირდობა?

განა ჩვენი თვალი და გონება კაქკაქისაზედ ნაკლებადა სკრის?

თუ კაქკაქი, ერთი რამ, ჩვენთვის მიუწვდომელი, ფილოსოფოსია?

ისემც ავცილდათ კაცხის ზარბაზანი! სრულიადაც არა, ის ჩვენი ახლობელი ნათესავია და, სულ ბევრი-ბევრი რომ

ვინგარიშოთ, პაპა ერთი და იგივე გვყვანდა. მაგრამ ვინ
 მახლას! ტყუილად კი არ არის ნათქვამი: „ზოგიერთის
 ბაც კი ჩხრიალებს და ზოგიერთის კაკალიც არაო...“

ჰო, იმას მოგახსენებდით, რომ ზამთარს ჩვენთვის სიმ-
 შილი მოაქვს მეთქი. თქვენ, ბალებო, არც კი იცით, რა
 ვაი-ვაგლახით ვშოულობთ ლუკმა პურს! ადამიანი, ეს ბუ-
 ნების მეფე, თუ დიდ ბრძოლაში და გაწა-მაწიაში ატა-
 რებს თავის ცხოვრებას ლუკმა პურის მოპოებისათვის, ამა
 ჩვენზედ რაღა ითქმის?

იცით კი რა არის ჩვენი საზრდო, რითი ვინახავთ თავს?

ქია-ლუა და სხვა მწერი, ლოკოკინა, მინდერის თა-
 გვი, პატარა ჩიტების ბუდიდგან მოტაცებული კვერცხე-
 ბი, სხვა და სხვა თესლეულობა, ხან და ხან კატის კნუტე-
 ბი და ძაღლის ლეკვები, მკვდარი საქონლის ან რაიმე ცხო-
 ველის ლეში—აი ჩვენი საზრდო-სარჩენი.

ეს კი უნდა იცოდეთ, პატარებო, რომ აქ ჩამოთვლილ საზ-
 რდოს არა მარტო ჩვენ, ბევრი სხვა ფრინველებიც ეტანე-
 ბიან და მუდამ ბრძოლაში ვართ, რომ ჩვენზედ მძლავრმა
 ფრთოსანმა არ გამოგვატალოს პირიდან ლუკმა. ალბად თქვენ
 შემჩნეული გექნებათ, რომ არასოდეს არ გავატარებთ
 ჩვენს სიახლოვეს მიმიწოს, ქორს, ძერას, ბუს და სხვა მათ
 გვარებს. გამოინვაარდებს თუ არა რომელიმე მათგანა, ჩვენ
 იმ წამსვე შეერთებული ძალით გამოუდგებით და კუდით ქვას
 ვასროლებინებთ ხოლმე.

ჩვენც კარგად ვიცით, რომ ძალა ერთობაშია და ამიტო-
 მაც თითოეულად-კი არ გამოვდივართ ლუკმა პურის მო-
 პოების ბრძოლისათვის, არამედ საზოგადოებით და ამიტო-
 მაც არის, რომ შეშინებული შეტოქე ამოიძუებს ძალლივით
 კუდს და მოჰკურცხლავს ხოლმე.

ამიტომაც გავახელთ თუ არა დილა ადრიან თვალებს,
 ყვა-ყვას დავიყრანტალებთ, მივესალმებით ერთმანეთს და

მივაშურებთ რომელისამე დიდ ხეს, თუ ტყეში ვბჭდრამბთ, ვანი
დიდი შენობის ბანს, თუ ქალაქში ვცხოვრობთ.

აქედამ გავფრინდებით მინდორ-ველებსაკენ, სადაც სა-
ზრდო გვეგულება. დავეშვებით ძირს და ვპოულობთ პურს.

აი, იმ დღეს კარგი ქელები გვქონდა. თათრებს აქლემე-
ბით ბამბა მიჰქონდათ და ერთ დასუსტებულ აქლემს სული
ამოხდა. ამბობდნენ—ქუში სკირდაო.

კაიმც მოგეცეთ, კარგი დღე ჩვენ დაგვიდგა. მთელის
ჩვენის უბნის ყვავები და ყორნებიც-კი ლაზათიანად დავამე-
ხით ლეშს და ძვლები-ღა რომ დარჩა, სოფლის ძაღლებს მი-
უგდეთ. არც ხორცზედ იტყოდნენ უარს ის ქოფაქები, მაგ-
რამ ვერ მივართვით! ჩავკორტნეთ ლამაზად ერთი-ორი და ამო-
ვაძუებინეთ კულები... დიაღ, როცა ცოტად თუ ბევრად შევ-
ნაყრდებით, ასე შუადღისას, გავექანებით ჩვენ-ჩვენის ბუღისა-
კენ და ცოტას წაფთვლემთ კიდეც. შემდეგ ისევ მივდივართ
საზრდოს საძებნელად. საღამომდე მთელის უბნის ყვავები ერ-
თად შევიკრიბებით და გავმართავთ საერთო საუბარს: ვაუწყ-
ებთ ერთმანეთს, თუ ვის რა გადახდა თავი დღის განმავ-
ლობაში.

დაღამებისას რამდენიმე თამაში ყვავი გაფრინდება ში-
ნისაკენ, მიივლ-მოივლის, დაათვალიერებს შინაურობას, მტერი
ვინმე არ იყოს იქ და, თუ მშვიდობიანობას გვაცნობებს, გ-
ვექანებით და წყნარად ჩავეშვებით ბუდეებში.

ყოველ წყვილს თავისი ბუდე გვაქვს და ვიქნებოდით
ჩვენთვის, ჩვენს წესზედ, ამდენი მტერი რომ არ გვყავდეს.

ღვთის წყალობით, ყველა მტერს გავცემდით შესაფერ
პასუხს, ადამიანი რომ გვწყალობდეს, მაგრამ ჩვენი უბედუ-
რებაც ის არის, რომ ადამიანთაგან ბევრს კიდეც ვერ შეუგ-
ნია დღემდე, რომ ჩვენ მისთვის მავნებელნი-კი არა, პირიქით,
ფრიად სასარგებლონი ვართ.

კიდევ ღმერთმა უშველოს იმ სოფლის მასწავლებლებს და მებაღე-მეტყევეებს, რომელნიც აფასებენ ჩვენს ცხოვრებას და უჩინებენ მოზარდ თაობას, რომ ჩვენა ვართ თავი და თავი მცველები ხეხილისა და ტყე-მინდვრისა, რომ ვანადგურებთ მცენარის მავნებელ მწერს და ცხოველებს და ვიცავთ სოფლის ჰაერის სისუფთავეს მკვდარ საქონლის ღეშის მოსპობით.

მაგრამ დღემდე მაინც კიდევ ბევრი გვექტერება.

წასულ კვირას ზრინწიან ნესტორას გადაეღვა თოფი მხარზედ და ჩვენკენ მოშურებოდა, როცა მე და ჩემი მეუღლე გზის პირზედ საკენკს ვეძებდით.

შევხედეთ რა თოფიან გლეხს, ერთი შევტრიალდით ჰაერში და ვკარით თავები ცის კამარას.

იგრილა თოფმა თუ არა, მე და ჩემი მეუღლე დახოცილებივით ძირს დავეშვიტ.

ნესტორას ეგონა, ეს არის ყვავეები დაეხოცეო, და აძუნძულდა ის არა წმინდა ჩვენკენ; ჩვენ-კი არხეინად გაგშალეთ ფრთები, სულ სხვა კუთხეს მივაშურეთ და შორი-ახლოს ბუჩქებში ჩავესაფრეთ. იქიდან ერთი-ორი ყვა-ყვაც მივაყოლეთ გულის გასახეთქად და შემდეგ თვალ-ყურის დევნა დაუწყეთ.

ღარბის ზრინწიანი, ხან იქ მიაწყდება, ხან აქ, ეძებს ვითომდა ნანადირევს, მაგრამ, აბა, რას ნახავდა, რაც არ მოეკლა?!

ამ დროს წამოადგა თავზედ ქოსა მქეია.

— რას დაეძებ, კაცო, ასე გამწირებული?

— რასა და ი დაწყველილი ყვაფი მოკვალი, სადღაც აქ უნდა ვგდოს და ვერა ვხედავ.

— არა, ძამიავ, არა მოგიკლავს რა და ტყუილად დაეძებ. მერე რად გინდა ყვავის მოკვლა? თუ ბევრი თოფის წა-

შალი და საფანტი გაქვს, აქ მომეცი, კურდღელზედ დასწავლია როდ მინდა წავიდე ამ კარგ დღეებში.

— კურდღელი-კი არა, შე დალოცვილო, ჩემს გიგლას ყინვამ ფეხები დასძრა და იმისთვის ყვავის ტვინი გვირჩიეს.

— შე მართლაც უტვინო, მერე ის სოფლის ქსენონი და ექიმი რალა მოხელეა, თუ ყვავის ტვინისა გწამს რამე? არა, ერთი მითხარი, რადა ხართ ასეთი დაუფიქრებელი? დალოცვილი ექიმი ჩვენთვის ისე თავდადებულია, არც სიციხე, არც სიცივე და თოვლბუქი არ აშინებს, მუდამ მზად არის შემწეობა აღმოგვიჩინოს და თქვენ კი ყვავებსა და მკითხავენს დასდევთ. იქნება მკითხავი უფრო ნასწავლი და მკოდნეა, ვიდრე ექიმი? აფსუს, სოფლის ჭკუავ! ამ ლაპარაკში ნესტორა ნელ-ნელა თან გაჰყვა მექიას სოფლისაკენ.

მე და ჩემი მეუღლე დაუბრუნდით საკენკს.

აი დაილოცოს ჭკვიანი კაცის მოსაზრება! კიდევ ის გვიადვილებს ცხოვრებას, თორემ ჩვენი საქმე სულ დალუპული იქნებოდა.

რომელ ერთ მტერს უნდა გაუმკლავდეთ?

ეს კიდევ კარგი, რომ ჩვენს მტერს ჩვენი თვალითა ვხედავთ და გაკირვების დროს ერთს თუ მეორე ხერხსა ვხმარობთ თავის დასაცავად, მაგრამ შენ ისა სთქვი, რომ ღვთისაგან დაწყევლილი ბუ ლამითა გეტანჯავს ხოლმე.

აბა, დაწყევლილი რომ არ იყოს, მზის სინათლისა რად უნდა ეშინოდეს?

მაგრამ დაწყევლილია, რომ მზის შუქისა ეშინია და იმის მახინჯი თავპირი სიბნელეს ეტანება!

ყოველ არაწმინდას ეშინია სინათლისა!

ყოველი მავნე ლამით მოქმედობს. თითონაც გრძნობს თავის ცულ საქციელს და სიბნელეში ახვევს მას.

ან რა ფრინველია ბუ?—ერთი უტვინო, მახინჯი ტომაც არის, რომ ჩვენ ტვინს ერჩის ხოლმე. თუ შოგვაგნო ლამით ბუდენში მძინარეს, მოვა და შიგ თავში გვკორტნის, სულ ტვინს ამოგვიღუდებს... წყეულიმც იყოს მისი ხსენება! რამდენის ყვავის ტვინი ამოუქაშია?!

სამაგიეროდ, თუ დღისით ჩაგვივარდა ბრკყალეებში, იცოცხლეთ, შავი დღე ჩვენ იმას დავაყენოთ! სულ ერთიანად დავგლეჯთ. ღინღლი-ღა თუ შერჩება ქარს საბურთაოდ!..

ეჭვმ! თქვენც ბევრი სწავლა გინდათ, პატარებო, სანამ სიმართლეს გაიგებთ და მაშინ კი, როცა განათლებული ხალხი იქნებით, მაშინ ყვავების ბედს ძაღლიც ვერ დაჰყუფს!..

ვინ ამბობს? მე კარგად მესმის იმ ცელქის სურვილი, რომელსაც მეგობრულად უნდა ყვავის ბარტყის მოშინაურება და გაზრდა. რატომაც არა? მე ძალიან კარგად მახსოვს, ერთხელ ჩემი დეიდაშვილი ბარტყობისას პატარა ცელქმა ამოიღო ბუდიდან და შინ წაიყვანა გასაზრდელად. სამტროდ კი არა, სამეგობროდ!

და მართლაც ისე კარგად მოაურა, თავ-თავის დროზედ სასმელ-საჭმელი, თავ-თავის დროზედ ბანაობა, თავ-თავის დროზედ სუფთა ჰაერი. ისე გამოზარდ-გამოქურჩნა, როგორც კარგი დედა შვილს გამოზრდის ხოლმე.

სამაგიეროდ იმ ბარტყმაც ბევრი სიამოვნება აგემა ყმაწვილს: ისწავლა ლაპარაკი, ზრდილობიანობა, სულ უკან დასდევდა და ასიამოვნებდა.

ხანდახან ჩვენთან მოფრინდებოდა ხოლმე. ჩვენსავით იყრანტალებდა, ინაევარდებდა და ისევ თავის ბატონ-პატრონთან გაექანებოდა.

ერთხელ ჩვენთან ყოფნის დროს კაცივით ლაპარაკი დიწყო და ძალზედ დაგვაფრთხო. აფრთხილდით, მაგრამ ჩქარა გონზე მოვედით. აი, ამაზეა ნათქვამი: „ფაფის შეშინებუ-

ლი, დოს უბერავდაო“. გაზრდილმა ყვავმა სიცილდოდასტებდა ყვა-ყვას ძახილით და, შეგვატყო-რა, რომ იმისმ დასტინება არაფრად გვეპრიანა, აფრინდა და შინისაკენ მიიშურა. ერთ-ხელაც დალონებული მოგვადგა კარზედ: ბატონი გასჯავრებოდა.

— რადა რისთვის?—დავეკითხეთ ჩვენ.

— რა და ქალბატონი რომ თავის დასაბანად მიდოდა, ხელიდან აღმასის თელიანი ბეჭედი წაიძრო და მაგიდაზედ დასდო. მეც ის ბრწყინვალე საგანი თვალსა მჭრიდა, ავიღე ნისკარტით და ბნელ კუნჭულში მივმალე. შეიქნა ერთი ძებნა, ასტყდა ერთი ალიაქოთი: აქ მოახლეს გაუჯავრდენ, — შენ მოიპარედიო, იქ ბიჭები დაიბარეს. აგცილდათ კირი, ვერ ნახეს ბეჭედი. მე კი ამ დროს ეზოში არხეინად დავგოგავდი. დავბრუნდი ეზოდან, შევედი ოთახში, ვნახოთ წამავლო დიდდამ კისერში ხელი და დამიწყო ჯავრობა: აი, შეჭურდო, წუწყო და გაუტანელოო. მეც გავნაბე სული.

შვის გადახრისას, როცა ჩვენები, —მებატონეები გახლავან, —სადილს შემდეგ ძილს მორჩნენ, მხოლოდ ადგომა ჯერ ეხარებოდათ და ლოგინზედ იზმორებოდნენ, შვის მოწითანო სხივებმა ძალზედ შემოაშუქეს და გაანათეს ის კუთხე, სადაც ბეჭედი მივმალე. აღმასი მეტის-მეტად გაბრწყინდა, თვალში მეცა. ის იყო ვსტაცე ნისკარტი და უნდა ბნელ კუთხეში გადამეტანა, მომკრა თვალი ქალბატონმა, წამოიწია, ერთი-ორი თავში წამიტილა და ბეჭედი დამაგდებინა.

— მერე რამ დაგალონა? —დავეკითხეთ ჩვენ.

— არა, თქვენმა მზემ, დიდად ნასიამოვნები ვიქნები ცემის შემდეგ! — მოგვიგო ნაღვლიანად.

— მაინც, ჩემო დაიავ, ეს გაჯავრება დაგიმსახურებია და ბრალიც შენია.

— კი მაგრამ, მე იქ წამსვლელი აღარ გახლავართ, ვიქნები თქვენთან, იმათ ღმერთმა მშვიდობა მისცეს!

— კეთილი და პატიოსანი, მშვიდობა თქვენს მარტვილის
 ნებას! — მივესალმეთ ჩვენ.

მაგრამ ხომ გაგიგონიათ: „შეუჩვეველს ნუ შეაჩვევ და შე-
 ჩვეულს ნუ მოაკლებო“? მოვიდა თუ არა სამხრის ქამი, აფ-
 რინდა, შიაშურა შინისაკენ და თავის გასამართლებლად წა-
 მოიყრანტალა: „შეუჩვეველ კირს შეჩვეული გერჩიოთო“. ის
 იყო და ის!

ივანელი

ფუტკარი და მისი ცხოვრება

(ვეძღვნი ბუტკუნულა გოგი ვარლამის ძე კიპინაძეს)

მე სულ სხვა ვარ, სულ სხვა მუშა
და სხვა გვარად მოღვაწეო,
ზეცის მუშას მეძახიან;
არ ვარ მარტო სამიწეო.

აკაკი

სე მოკლედ, და მხიარულად აგვიწერს ფუტკარს საყვარელი მგოსანი. პოეტის აზრით, ფუტკარი „მისთვის დაფრენს მოუსვენრად, რომ მოსძებნოს ყვავილით, გულის წვენი ამოსწუწნოს, სამკურნალო რამ ტკბილიო; შეუშალოს მით ქვეყანას თაფლი, წმინდა სანთელიო“. ასეთია მგოსნის აზრი ფუტკარზე და ეს აზრი სავსებით მართალია: ფუტკარი სულ სხვანაირი მწერი, სულ სხვანაირი ბუზი ბრძანდება. „ბუზი ბევრსა ბზუისო, ფუტკართან ყველა სტყუისო! ადასტურებს ხალხური ბრძნული ანდაზა.

მაშ, მოდით, ყმაწვილებო, და გავიცნოთ ეს აღამიანთათვის მრავალ მხრივ სასარგებლო მწერი. კარგად გავიგოთ მისი ცხოვრება, შევისწავლოთ მისი იე-კარგი. მოდით, ჩავიდეთ ბაღში, იქ ხეხილის ჩეროვებში ქარისაგან მოფარებულ, მყუდრო ადგილას დგას სკები ანუ ბუკები, იმერულად რომ ვსთქვათ. იქნება გეშინიათ, ფუტკარმა ძრიელ მწარე კბენა იცის, რადგან მისი ისარი შხამიანია; ბევრისათვის დაუსიებია

ცვირ-პირი, მაგრამ არც ისე საშიშია, რადგან იმანაც მტერი და მოყვარე. თუ მისი ცხოვრება კარგად უწყობ, ვეგუები, არამც თუ არ გიკბენს, არამედ უბრძოლველად თაფლსაც კი დაგანებებს. მაგრამ ვაი შენი ბრალი, თუ ფუტკარს მტრად ესტუმრე, მყუდრო ცხოვრება დაურღვიე, შრომაში ხელი შეუშალე და თაფლის წართმევა ისე მოინდომე, როგორც მცარცველმა ავაზაკმა და არა ისე, როგორც მისმა მომვლელმა მოკეთემ! მაშინ-კი, იცოცხლე, კარგად ისინი დაგიხვდებიან, გმირულად თავს შემოგაკვლენ, ისრით ტანს დაგიწყლულებენ, ცვირ-პირს დაგისიებენ.

აი ბალშიც მოვედით, აი სკები. ფუტკრები უკვე შრომაში არიან გართულნი. სანამდე სკას ავხდიდე და მათ ყოფაცხოვრებას გიჩვენებდეთ, დაიხსომეთ ერთი წინასწარი გაფრთხილება: თუ ფუტკარი თქვენსკენ წამოვიდეს, ზედ დაგაჯდეთ, ხელი არ აუქნიოთ, არ გააფრთხოთ, თავი მშვიდად და წყნარად გეკიროთ, არხეინად იყავით. კარგად იცოდეთ, რომ ფუტკარი არასოდეს არ იკბინება, თუ მიზეზი არ მივეცი, არ გავეჯავრეთ; კბენა ძალიან იშვიათად იცის, რადგან თუ უკბინა ვისმე, თითონაც უნდა მოკვდეს: ფუტკარი რომ იკბინება, თავის ისარსაც სხეულში სტოვებს და უისროდ კი, მხოლოდ რამდენსამე საათს-ლა იცოცხლებს. მაშასადამე, თავის სიცოცხლეს დაზოგავს და, თუ მიზეზი არ მივეცი, არ გვიკბენს.

ჩვენ წინ დგას სკა, ეს არის ფუტკრების ბინა. თითოეულ სკაში სცხოვრობს თითო ოჯახი, ანუ ცალკე საზოგადოება. ამ საზოგადოებას შეადგენს ერთი დედა ფუტკარი, რამდენიმე ათასი (ოცი ათასიდგან მოკიდებული ასი ათასამდე) მუშა და რამდენიმე ასეული მამალი ფუტკარი.

დედა ფუტკარს, ნიშნად დიდებისა, დედოფალსაც უწოდებენ და ფუტკართა საზოგადოების მეფედ მიაჩნიათ. მისი მეფობა-დედოფლობისა რა მოგახსენოთ, მაგრამ ის კი ნამდვილია, რომ ამ უთვალავ ჯარ-ჯამათის დედა ის არის,

და ის რომ არ იყოს, ის რომ ყოველ დღიურად ტკრებს არ ამრავლებდეს, სკა დაილუპებოდა. მაშასადამე, დედა ფუტკარი ფუტკრის მთელ საზოგადოებისთვის ძრიელ საყვარელი და ძვირფასი არსება ყოფილა, ამისათვისაც მოდი და პირველად დედა ფუტკარი გავიცნოთ.

დედა ფუტკარი

საზოგადოდ ფუტკარი, დედა იქნება, მამალი, თუ მუშა მწერიცა და, როგორც მწერი, პირველად კვერცხებისაგან იჩიკება. კვერცხისაგან ჩნდება მატლი, მატლი იქცევა პარკუქად, პარკუქისაგან გამოძვრება მწერი. ასეთ ცვლილებას განიცდის საზოგადოდ ფუტკარი და მათ შორის დედაც. დედა ფუტკარი, გარდა იშვიათის შემთხვევისა (ამ შემთხვევას მერე გავიგებთ), ერთად ერთია სკაში. მისი საქმეა კვერცხის დება და ამით შთამამავლობის გამრავლება. ის მუშა ფუტკარზე ღიღია, — ტანი უფრო გრძელი აქვს, ბოლო—წვეტიანი, რადგან ფრენაში არ ვარჯიშობს და ცხოვრებას მთლად სკაში ატარებს; ფრთები ძრიელ მოკლე აქვს, ფერად მწიფე წაბლის ფერია. შეხედულება მედიდური აქვს, თითქო გრძობსო თავის უპირატესობას, ამპარტავანია, ამაყია. როგორც მუშა ფუტკარს, შხამიანი ისარი იმასაცა აქვს, მაგრამ არასოდეს არ იკბინება. იკბინება მხოლოდ მაშინ, თუ თავის თანასწორთან აქვს საქმე, ესე იგი თუ ბრძოლაა ორ დედა ფუტკარს შორის, რაიცა იშვიათად მოხდება ხოლმე (ამაზედ შემდეგ). როგორც კარგ დედას ყოველთვის ვნახავთ საბავშვო ოთახში, ისე დედა ფუტკარსაც ძრიელ ხშირად ვნახავთ ახალ აშენებულ ფიჭაზე, რადგან აქა სდებს კვერცხების უმეტესობას. რა წამს ზამთარი პირს იბრუნებს და გაზაფხულის სითბო

დედა ფუტკარი

თავს იჩენს, დედა ფუტკარიც შეუდგება კვერცხების დებვას. ამისათვის პირველად მუშა ფუტკრები გაამზადებენ.

ცხეებს: ფიქა დაყოფილია ექვს კუთხიან თანასწორ უჯრებად და თითოეულ უჯრებს შვეია საკვერცხე. საკვერცხეში ასხმენ თაფლს, იქვე ინახავენ ყვავილების მტვერსაც. როგორც სხვა და სხვა ნაირია ფუტკარი, ისე იმათი აკვან-საკვერცხეც. ყველაზე წერილი უჯრები და ყველაზე მეტი საკვერცხე მუშა ფუტკრებისათვის არის დამზადებული; ამზე უფრო ფართო უჯრებიანი—მამლისთვის; ის საკვერცხეც, რომლიდგანაც დედა ფუტკარი უნდა გამოიჩიქოს, სულ

ცალკე გამოკრილი დედა ფუტკრის საკვერცხე

ფიქის გვერდული ნაჭერი, რომელზედაც არის საკვერცხეები მუშისა, მამლისა და დედისა. დედის საკვერცხე ა—საგან დედა უკვე გამომძვრაა. ბ. უკვე დაბეჭდილია, მაშასადამე მისგან შემდეგში უნდა გამოვიდეს გ.—ში დედა ფუტკრის მატლი ან მოუკლავთ მუშა ფუტკრებს ან თავისით მომკვდარა, მისთვის ეწინევა გვერდიდგან ნახვრეტი.

სხვანაირია: ძრიელ ხშირად ფიქის გვერდზეა მიკეთებული, ძრიელა ჰგავს მუხის რკოს ანუ თითა ყურძნის მარცვალს. აი ამ საკვერცხეებში უწევს დედა ფუტკარს კვერცხის ჩადება. მას შეუძლია დასდევას ორგვარი კვერცხი, სამუშე და სამამლე. თვით დედა იჩიკება სამუშე კვერცხისაგან, მაგრამ აღზრდის და საკვერცხის სიდიდის

მიზეზით, ის მუშაზე უფრო დასრულებულია, უფრო დიდია და ამისთვის შეუძლია კვერცხის დება, თორემ სქესით მუშაც

იმავე მდებარეობის სქესისაა. აღრე გაზაფხულზე დედის ძედებს
სამუშე კვერცხებს,—როცა მუშა სკაში საკმაოდ უმარად
დება, ჰაერშიც საკმაო სითბო გაჩნდება; მერე სდებს სამამლე
კვერცხებს და ბოლოს-კი, როცა უკვე სკა იმდენზე მოლო-
ნიერდება და გამრავლდება, რომ ვიწროობას იგრძნობენ, მინ-
დორშიც ყვავილები უხვ საშოვარს იძლევა, ამ დროს ფუტკარს
ელვიძება სურვილი გაყოფისა, ცალკე საზოგადოების შექმნისა
და, რადგან ამისთვის აუცილებელია მეორე დედა ფუტკარი,
დედა ფუტკარიც აჩენს თავის მეტოქეს.

აპ. წულაძე

(შემდეგი რქება)

გაყმაძღარი დათვი

იგავ-არაკი

ათემა სთქვა: მინდურით ფუტკრები
ჩემთვის ჰზიდავენ თაფლსაო;
თუ ვინმე შემეცილება,
შუა გაუპობ თავსაო!“

აღვა და ერთ დღეს შესვამა,
სადაც რა ვგულებოდა;
აუტყდა მუცლის ტკივილი,
საბრალოდ იგრძობოდა.

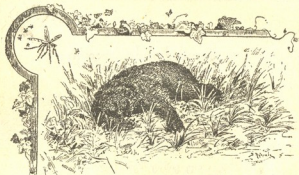
ყვიროდა, იტანჯებოდა,
ჰფულეკდა, სკიმივდა ფეხებსა;

მოკვდა და ლეში დათვისა
 საზრდოდ ჰხვდათ მინდვრის ყვავებსა!

ხარბი და გაუმადლარი
 საქმეს წააგებს, ინანებს;
 თავს დაიღუპავს უბრალოდ
 და გაახარებს ყვავ-ყორნებს!

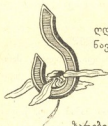
ა. შანშიაშვილი.

ზარები გუგუნებენ

(თარგმანი)

ლდგომის დილა თენდებოდა. აღიონმა ოდ-
ნავ აიწია და ლაგეარდოვანი ცა შეაწითლა.
საყდრის გუმბათის წვერი, როგორც ვარ-
სკლავი, ისე ბრწყინავდა მოლურჯო სიერ-
ცეში.

მზიარულად და დიდებულად ჰრეკდნენ
ზარები, და ეს დიდებული, ძლევა მოსილი ხმა
შორს, შორს იფანტებოდა გაზაფხულის ჰაერში. საყდრიდან,
რომლის კარები სრულიად გაეღოთ, ხალხი გამოდიოდა.
ყველა საუკეთესო ტანისამოსით იყო შორთული; ყველას რა-
ღაცა სიამოვნება, გამოუთქმელი სიზარული ეხატებოდა პი-
რისახეზედ; ყველა მზიარულობდა, ბედნიერად გამოიხედე-
ბოდა.

აქა-იქ წყნარი ბაასი და ხითხითი ისმოდა...

იმ დროს, როდესაც ზარები ერთ წამს დავდუმდენ,
საყდრის გაღვივანში აშკარად გაისმა ყრუ, გულ-შემზარავი ქვი-
თინი. ჩქარა ხელ ახლად გაისმა სამრეკლოდან დიდებული,

სასიხარულო ხმა და ჰშანთქა მწარე, გულსაკლავი ქვიშისებრი ზარები კი გუგუნებდა და გუგუნებდა...

იქ კი... საყდრის გაღივანში... ერთი პატარა გოგო საფლავს ჩაჰკვროდა და ნუგეშ მოკლებული მღულარედ სტიროდა. იმის დიდრონი თვალები ჩაჰკვირვებოდა შავსა და ცივს მიწას. თავი ავსებოდა შარშანდელ გამხმარ ბალახით, თმები გასწეწოდა და ჩამოშლოდა გულზედ, მხრებზედ.

ცრემლები ლაბა-ღუპით გადმოსდიოდა და აღბობდა მიწას. პატარა მთლად ცახცახებდა სიმწარითა და უფრო ძლიერად ეკონებოდა საფლავს.

ბავშვი გაწამდა... გაშეშდა...

იმედ დაკარგულის კენესით წამ და უწუმ თავს ახეტქებდა ქვას და ნაწყვეტ-ნაწყვეტად გაიძახოდა ერთსა და იგივეს:

— დედა, დედა! ჩემო დაუფასებელო დედიკო!!

ბავშვი აუტანელ ჯოჯოხეთს ჰგრძნობდა. ობლად, მარტოკად ჰგრძნობდა თავს ამ ბრწყინვალე დღეს! გული უკვნესოდა... ნაღვლით ევსებოდა...

ან როგორ არ ეტირნა პაწიას! იმისიღ მამამ დიდ ქალაქისაკენ გასწია და საღლაც გადიკარვა; დარჩა დედა. და აი ოთხი დღეა გაიტანეს ამათ ქოხიდან და ამ შავ და ცივ სამარგს შიბარგს. დედა ეხლა იქ ხომ მარტოდ მარტოა! რატომ დედამ კრინტი არ დასძრა, როდესაც ამ ორმოში ჩაუშვეს და მიწას აყრიდნენ? არ დამიძახა და თან არ წამიყვანა? ეხლა უცხოებთან ვცხოვრობ, დედა კი იქ დარჩა მიწაში. მაშ, ნუ თუ დედა არასოდეს არ დაბრუნდება თავის ქალთან. არ უნდა ვიყო დედაისა, დედასაც კიდევ ჩემი აბავი არ უნდა ესმოდეს...

— დედა, დედა! წამიყვანე შენთან!.. წამოიძახა გამწარებულმა ბავშვმა.

პატარა ძალზედ ჩაპკროდა ძვირფას საფლავს. მიწაზე გოგოს ხელებზედ, პირისახეზედ, და მოუთხუპნა დაჯანჯალი კაბა.

მწვავე, მწარე იყო ეს გოდება, გმინვა, საერთო მხიარულობის დროს!..

ამ დროს ვილაცა ბერი კაცი მოვიდა მტირალ გოგოსთან და დაუწყო დამშვიდება. ამასაც თავისი საუკეთესო ტანისამოსი ჩაეცვა. იმისი გრძელი, თეთრი წვერი ვერცხლივით ბრჭყვინავდა.

— გეყოფა, დამშვიდდი—უთხრა მან თავის გაქნევით. ნუ ღმუი... რას ქვითინებ, მაინც ვერ გაიგებს დედა შენი. ადე, წამო ჩვენსა გავიხსნილოთ. ბებერმა მოჰკიდა ბავშვს ხელი, რომელიც მუშტებით იწმენდა ცრემლებს. საბრალოს მოაგონდა შარშანდელი ბედნიერი დღე, როდესაც თავის დედით ბრუნდებოდა საყდრიდან.

ამ მოგონებაზე ბავშვს ისევ წასკდა ცრემლები და მათ შესაკავებლად ტუჩებს იკვნეტდა. მიდის ეხლა უცხოებთან... მხიარული სიცილი და ბავშვების ხმაურობა ის მოდა საყდრის გალავანში. პატარა გოგო კი ჰყლაპავდა, ცრემლებს რომლებიც განუწყვეტლივ სდიოდა თვალთაგან.

ზარები კი მხიარულად გუგუნებს... ეს მხიარული, დიდებული გუგუნი ჩანთქავდა ყოველ გვარ ხმაურობას, სიცილსაც და იმედ დაკარგულ ქვითინსაც...

განვლო ერთმა წელიწადმა. კიდევ ისევე თენდებოდა აღდგომის დილა. იმ საფლავის გვერდით, რომელსაც გოგო ცრემლებით აღტობდა, მეორე პატარა საფლავი ამალღებულიყო. პატარა ქალი მოკვდა...

აღიონმა კვლავ აიწია და ლაევარდოვანი ცაშენი და
 ლა. საყდრის გუმბათის წვერი ისევე ბრწყინავდა შოლოკ-
 ჯო სივრცეში. ვილასიკ სიცილი ისმოდა—ისმოდა გულშემ-
 ზარავი ქვითინიც. სამრეკლოდან კვლავ გაისმა დიდებული,
 ძლიერი ხმა და ეს ხმა გაიჟანტა საღდაც შორს... შორს...

თ. საძაგლიშვილი

ახანთის ამბავი

ალექსანდრე ალმედინგენისა

(შემდეგი)

ეთვრამეტე საუკუნეში ქალაქ ჰამ-ბურგში ცხოვრობდა ვაჟარი ბრანდი. ბრანდი მარჯვე, დახელოვნებული და მცოდნე კაცი იყო. ერთი ქალაქიდან მეორეში დადიოდა სავაქრო საქმეებზედ, ბევრს ხალხს ხვდებოდა, ყოველ ახალს

ამბავს ყურადღებას აქცევდა, განსაკუთრებით ალქიმიკოსებს: ამ სახელს უწოდებდნენ იმ ნასწავლ ხალხს, რომელნიც სკდინდენ და იკლევდნენ ლითონებს, სხვა და სხვა მიწას და ქვებს; ცდილობდნენ შეეტყუათ, რა იყო სისხლი, თმა, ძვალი, რისგან შესდგებოდა ხორცი, სისუქნე და სხვა. ეს მეცნიერნი ხანდახან მთელ დღესა და ღამეს ამ საქმეში ატარებდნენ, მეტადრე ფილოსოფიურ ქვის ძებნაში, რომლის საშუალებით უბრალო ლითონის ოქროდ გადაქცევას იმედოვნებდნენ. რასაც ეძებდნენ, ის ვერ ჰპოვნეს, რასაკვირველია, მაგრამ მის ძებნაში ბევრი სასარგებლო რამ აღმოაჩინეს. ბრანდი ისე გაიტაცა ალქიმიკოსების სწავლამ, რომ თავის სახლში გაიჩინა ყოველივე, რაც საჭირო იყო, გატაცებით კითხულობდა შესაფერ წიგნებს, დაანება თავი ვაქრობას, რადგან დარწმუნე-

ბული იყო, ამით უფრო აღვილად და ჩქარა გამოვიდნენ ბოლა. ძნელი ასახსნელია, რისათვის მიჰყო ხელი ბრანდმა შარდის გამოკვლევას, მაგრამ ამ გამოკვლევამ იმისთანა დიდი რამ ახსნა, რის გამოც უკვდავი შეიქმნა იმის სახელი: ბრანდმა ჩაასხა შარდი რკინის ჯამში, ჩაჰყარა შიგ ქვიშა, დადგა ცეცხლზე და ადულა, მანამ არ გასქელდა, თითქმის გამაგრდა. ეს მაგარი გუნდა გადასდო თიხის ქურქელში, დადგა დიდ ცეცხლზე და რამდენიმე საათი აწრთო. ბრანდი მიჩვეული იყო დაკვირვებას და ეხლაც შენიშნა გასაოცარი მოვლენა: რეტორტის ყელიდგან ამოდიოდა თეთრი ბოლი და დრო და დრო სწორედ ქურქლის პირზედ იკრიფებოდა რალაც ახალი ნივთიერება, რომელიც ჰაერთან შეხებით ინთებოდა, ალი ნათელი და ბრწყინვალე ჰქონდა, თან თეთრი ბოლი ასდიოდა.

ბრანდმა რამდენჯერმე განიხეორა ეს ცდა, ოღონდ ისეკი, რომ ეს ახალი ნივთიერება არ დამწვარიყო. ეს კი ძნელი იყო, რადგან ჰაერში მაშინვე ინთებოდა და იწვოდა. ბევრი შრომა დასჭირდა ბრანდს და ბოლოს მაინც წადილი შეისრულა. რეტორტის ყელს მიადგა მინის მილი, მოკაცვა და ერთი ბოლო ჩასდო პირგანიერ მინის ბოთლში, რომელიც წყლით აავსო. ამ რიგად ბოთლის ძირში დარჩა რალაც ყვითელი ნივთიერება. რა რიგად გაცდა ბრანდი, როცა დაღამდა და დაინახა, რომ მისგან აღმოჩენილი ნივთიერება ანათებდა და ჰფენდა გარს მკრთალ სინათლეს! იმ დროში რაც ნივთიერება თვით ანათებდა, ფოსფორს ეძახდნენ და ამიტომ ბრანდმა ამ ნივთიერებას ფოსფორი ლაარქვა. მანათობელი ნივთიერებანი ბრანდის ყურადღებას იქცევდა და დიდის თავგამოდებით შეუდგა ფოსფორის ბლომად შემზადებას. ასე ეგონია, ხელში შექვს ის ფილოსოფიური, ქვა რომლისათვისაც ამოდენა ალქიმისტები რამდენისამე საუკუნის განმავლობაში მუშაობდნო. ბრანდისაგან მიღებული საშუალება ფოს-

ფორის აღმოჩენისა არ იყო სახირო, რადგან შარდში ცოტაა ფოსფორი.

საქართველოს
მეცნიერებათა
აкадеმიისთვის

ქალაქ უპსალში 1773 წ. სცხოვრობდა განთქმული კარლ ვილჰელმ შეელე. ამ მეცნიერმა პირველმა შეგვატყობინა, რომ პირუტყვის ძვლებში ბევრი ფოსფორია შეერთებული კირთან. შეელემ საფუძვლიანად შეისწავლა, რისგან არის შედგენილი ძვალი და რა ღონისძიებით მოიპოვება ძვლებიდან ფოსფორი. ეხლაც იმავე წესით ამზადებენ ფოსფორს. ბევრს ქვეყანაში არის ახლა უშველებელი ქარხნები, სადაც ძვლებიდან იღებენ ფოსფორს. ამისთანა ქარხნები რუსეთშიაც არის, მეტადრე ურალის ახლო, პერმის გუბერნიაში.

ფოსფორი და მისი თვისება იმდენად საყურადღებოა, რომ მეტი არ იქნება გაეცნოთ, რა საშუალებით იღებენ ქარხნებში ფოსფორს. ამის ასახსნელად საჭიროა ვიცოდეთ, რომ ცხოველის ძვალში იმ სახით არ არის ფოსფორი, როგორც ჩვენ ხელთა გვაქვს. აფთიაქში ანუ წამლების საწყობში უნდა წარუდგინოთ კანონით დაწესებული ბარათი, რომ მოგცენ ეს ძლიერი საწამლავი შუშის ან თუჯის კურკლით. კურკელში წყალია ჩასხმული, წყალში აწყვია ყვითელი რგვალი ჩხირები ანუ ოთხ-კუთხი ბრტყელი ნაქრები. გარეგნობით ფოსფორი მოგაგონებთ წმინდა სანთლის ნაქერს, მართლაც რბილია და სანთელივით ადვილად იქრება დანით. ხელი არ უნდა ახლოთ, რადგან ძლიერი საწამლავია და ადვილად ინთება ჰაერში. ერთი ბევო ფოსფორის ნაქერიც რომ დაიდოთ თითზე, ადვილად აინთება და ძალიან დაგწვამთ. ცხოველების ძვლების გარდა, ფოსფორი მიწაშიაც არის. დანამდვილებით შეიძლება ვსთქვათ, რომ არ არის ისეთი ადგილი დედამიწის ზურგზედ, სადაც ფოსფორი არ მოიპოვებოდეს, მხოლოდ მისი რაოდენობა მეტად მცირეა. თვით ლამაზ ცისფერ ფირუზის ქვასაც-კი ურევია ფოსფორი. მცენარეებისთვის დიდი მნიშვნელობა აქვს ფოსფორის რაოდენობას ნიადაგში.

ფოსფორის მარილი უსაქიროესი საკვები ნივთიერებაა მცენარისათვის. ყოველი ცხოველი, რომელიც მცენარით იკვებება, საკმელს თან ატანს ფოსფორის მარილს. ცხოველის სხეულში უმეტესი ნაწილი ამ მარილუბლობისა გარდიქტევა კირ-ფოსფორის მარილად და შედის ძვალში. ამიტომაც ცხოველის ძვალი მასალაა, საიდგანაც იღებენ ფოსფორს, როგორც გვაჩვენა შევდელმა დიდებულმა ქიმიკოსმა შეელემ.

ახლა ვნახოთ, როგორ იღებენ ფოსფორს ძვლებიდან. უპირველესად ძვლებს სწვენ დიდრონ ლუმელებში. იწვის წებო და სისუქნე, რჩება მხოლოდ ძვლის ნაცარი, ამაში არის ფოსფორ-კირის მარილი. როდესაც ძვლის ნაცარი განელდება, მუშები გამოხვეტენ ლუმელიდან და წაიღებენ ქარხნის განყოფილებაში, სადაც სდგას დიდრონი კასრები, შიგნიდან ტყეის ფურცლებით გაკრული. ძვლის ნაცარს ჰყრიან ამ კასრებში და ზედ ასხმენ თხელ და წყალ-ნარევ გოგირდის სიმეავეს.

ერთმანეთში კარგად აურევენ და რამდენისამე ხნით დასდგმენ. კასრებში გოგირდის სიმეავეის მოქმედებით კეთდება ისეთი ფოსფორის მარილი, რომელიც ადვილად იხსნება წყალში.

ჩვენ რამდენიმე სიტყვა დაგვიკრდა ქარხანაში მუშაობის ასაწერად, ნამდვილად-კი ძალიან ბევრი ჯაფა და ყურადღება სჭირდებათ მუშებს. დიდი სიფრთხილე უნდა, კასრებში ჩასხმის დროს რომ წინწყალი არსად მოხვდეს. წინწყალი თუ მოხვდა, კანს დასწვამს, ტანისამოსზე წითელი ლაქები რჩება და ბოლოს ის ადგილები იფლითება.

მუშაობის დროს უფრო ხშირად ძვლის ნაცარს ასდის გაზი, რომელიც მძიმე სულისაა და სულს უგუბებს მუშებს გარდა ამისა, ძალიან სიფრთხილე უნდა ქარხანაში მუშაობის დროს, რომ მუშა ფოსფორით არ მოიწამლოს. არის კი-

დევ წითელი ფოსფორი, რომელიც გარეგნობით განსხვავდებოდა
 და ყვითელისაან.

1845 წ. გერმანელმა ქიმიკოსმა შრეტტერმა აღმოაჩინა
 საშუალება ყვითელ ფოსფორიდან წითელ ფოსფორის ფხვნი-
 ლის მიღებისა. წითელ ფოსფორის შენახვა წყალში საჭირო
 არ არის. შეიძლება უშიშრად ჩაიყაროს უბრალო ქილაში.
 ჰაერში წითელ ფოსფორს არა ემართება რა, შეიძლება დიდ-
 ხანს ეყაროს ფიცარზედ ან თევზზედ. წითელი ფოსფორი
 სინათლეს არ გამოსცემს, არ აინთება თავისით ჰაერში.

ფოსფორი ყველაზედ შეტად საჭიროა ისანთისათვის,
 გარდა ამისა, ბლომად იხმარება ქიმიის ლაბორატორიებსა და
 ქარხნებში.

ელ. ანტონოვსკისა.

ნაპოლეონ ბონაპარტი

IV

მეგობარი

ნაპოლეონის დედა, ლეტიცია, რამდენისამე დღით სტუმრად წავიდა აიაჩოს მახლობლად. კარლ ბონაპარტიც სალამოზე უნდა წასულიყო სამის ბავშვით.

მანამ მოემზადებოდნენ, ბალში გავიდა ძია მღვდელთან და ფეშთან.

წინ კარში რომ გავიდნენ, მამამ დაინახა კუთხეში მიმჯდარი ნაპოლეონი.

— რას ფიქრობ? იმედი მაქვს, ახლა მაინც სთხოვ ძიას პატიებას.

— შეარც მიჭამია, და არც ხელი მიხლია ხილისათვის, წინანდებურად უპასუხა ნაპოლეონმა.

— შენ ისევ კერპობ! მე მაგის ნებას არ მოგცემ; და თუ წკებლამ ვერ მოგარჯულა, სხვა საშუალებას მივმართავ. მე, ელიზა და ლიუციანი სხვაგან მივდივართ სამის დღით და

ნაპოლეონ ბონაპარტი.

თუ ამ ხანში არ დაანებებ თავს ჯიუტობას, იცოდეთ, რა გეშურება
სელამდის წყლისა და პურის მეტს არაფერს არ მიიღებ.

— ყველს ხომ მისცემენ, მამილო? — ჰკითხა პატარა პალეტამ.

— მისცემენ, ოღონდ სულ უბრალოს.

— არა, საუკეთესოდ რომელიც ითვლება ის მისცენ, გენაცვალე.

— არა, — უპასუხა მამამ და შეხედა ვაჟს, მაგრამ, რა ნახა წინანდებურად გაჩუმებული ნაპოლეონი, უბრძანა შეებათ ეტლი და გავიდა გარეთ.

— რატომ არ გინდა, ითხოვო პატიება? — შეეკითხა დღონებული პალეტა.

— იმიტომ რომ დამნაშავე არა ვარ.

— მაშასადამე არც ითხოვ?

— არას დროს.

— მაშ ცარიელი პური და წყალი იქნება შენი საკმელი, რიგიან ყველსაც კი არ მოგცემენ.

— რა ვუყოთ, მე რა ნება მაქვს, ბატონი ხომ არა ვარ.

ამ დროს გაიარეს ძმებმა და ელიზამ.

— ნახვამდის, ნაპოლეონ! — უთხრა იოსებმა.

— მშვიდობით, კერპო ძამიავ! — გამოეთხოვა ლიუციანი.

— ელიზამ ისე გაიარა, რომ არც-კი შეუხედავს ძმისათვის.

სამი დღის შემდეგ დაბრუნდა ბონაპარტი თავის ოჯახით.

პანორია ლობესთან ელოდა ამხანაგს და სახლში შეჰყვა.

— დილა მშვიდობისათ, — მიესალმა ლეტიცია მღვდელს, როგორა ბრძანდებით? ბავშვები სადღა არიან?

ნაპოლეონი და პალეტა.

— მე აქა ვარ, დაიყვირა პალეტამ და ყველაზე უფრო მისი მხარე და დედას.

— ნაპოლეონი?

— ნაპოლეონი დასაჯეს, გაბუტულია და ვერ გამოდის, უპასუხა პალეტამ.

— სრულეებითაც არა ვარ გაბუტული, — სთქვა ნაპოლეონმა და გამოვიდა დედასთან.

— გამოტყდა? — იკითხა კარლ ბონაპარტმა.

— არა, ჩემს დღეში არ მინახავს ამისთანა კერპი ბავშვი, დაიწყო ძია მღვდელმა.

— რა დააშავა? — იკითხა დედამ.

მღვდელმა დაწვრილებით უამბო ყველაფერი, და ჩივიდა, კერპია, ვერ გამოვტყეო.

— როგორ უნდა გამოტყეილიყო, როცა მაგას არ შეუქამია.

— მაშ ვინ? — ჰკითხა ძია მღვდელმა.

— მე და ელიზამ, — უპასუხა ქალმა დაუფიქრებლად.

ყველას გაუკვირდა.

— საბრალო! დაიწყო მღვდელმა, — რატომ არა სთქვი, ბიჭო?

— მე მხოლოდ ვფიქრობდი, რომ ეგრე უნდა ყოფილიყო, ნამდვილად-კი არ ვიცოდი.

რასაკვირველია ამის შემდეგ ბავშვს ყველანი უალერსებდნენ, ყველა ცდილობდა, როგორმე გაესწორებინა შეცდომა.

ამ შემთხვევამ ძალიან აამაღლა ნაპოლეონი შინაურების თვალში. განსაკუთრებით შეუყვარდა ბიძას. მღვდელი თვალყურს აღევნებდა არა ჩვეულებრივ ბავშვს, ხელს უწყობდა მის მკვირცხლ გონების განვითარებას და თუმცა ნაპოლეონს ბევრი ნაკლი ჰქონდა, მოხუცი შაინც გრძნობდა მის ბრწყინ-

წვალე მომავალს. და სიკვდილის დროს მის მშობლებს უთხარი:
 ზიზღიძიძე

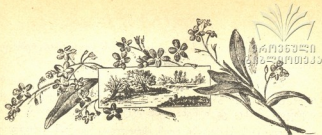
— ნაპოლეონის მომავალზე ნუ შესწუხდებით, ეგ თითონ გაიკვლევს გზას და თუმცა უფროსი ძმა ჰყავს, ოჯახის ბურჯად მაინც ეგ იქნება. გახსოვდეთ ჩემი ნათქვამი.

მოხუცის სიტყვები რომ ასრულდა, ყველამ კარგად ვიცით.

თ. ბაქრაძე

(გაგრძელება იქნება)

ნიკოლოზ ვასილისკა გოგოლი

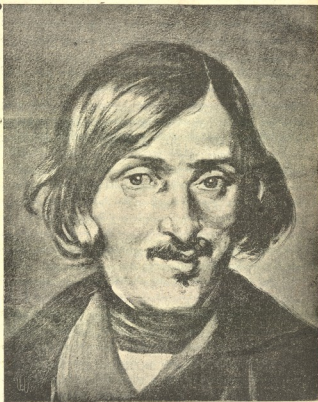
რუსეთის გონებრივ განვითარების ისტორიაში ნიკოლოზ ვასილის ძე გოგოლის ღვაწლ-მოსილი სახელი მუდამ აღსანიშნავი იქნება. რუსეთი და რუსის საზოგადოება ვერასოდეს ვერ დაივიწყებს იმ ფასდაუდებელ ღვაწლს, რომელიც გოგოლმა თავისი დიადი ნიჭით დასდო რუსეთის მხატვრული ლიტერატურის განვითარებას.

ამ ეამად რუსეთის თვალუწვდენელ სივრცეზედ მადლიერი ერი ერთსულად და ერთგულად იგონებს დიდებული მწერლის დაბადების ასი წლის თავს და ამ ბრწყინვალე დღის ასანიშნავად შესაფერად ემზადება. ყველგან, საცა კი რუსეთის გონებრივი ძარღვი ოდნავ მიინც ჰფეთქს, დიდებული მწერლის მოსაგონებლად იმართება ბრწყინვალე დღესასწაულები, რომელზედაც, ყოველს ექვს გარეშეა, რუსეთის საზოგადოება ერთი ორად უფრო დააფასებს იმ დიდ ღვაწლსა და შრომას, რომელიც გოგოლს მიუძღვის რუსეთის საზოგადოების წინაშე.

უეჭველია, დიდებული მწერლის მოსაგონებლად განზრახული დღესასწაულებია საეროვნო ხასიათს მიიღებენ, მთელი რუსეთის საზოგადოება მიიღებს გულწრფელ მონაწილეობას ამ ეს ბრწყინვალე დღესასწაულებში და ასეც უნდა მოხ-

დეს, რადგან ნიკოლოზ ვასილის ძე გოგოლი თავისი წინააღმდეგობის ნიკით და შემოქმედობით ღირსია ესეთი საზოგადოებრივი საეროვნო პატივისცემისა.

ნიკოლოზ ვასილის-ძე გოგოლი.

მთელ რუსეთთან ერთად კავკასიის მკვიდრიც დღესასწაულობს რუსეთის დიდებულის მწერლის ასის წლის თავს და ამი-

ტომ „ნაკადულის“ რედაქცია თავის მოვალეობად სოფლის
 გააცნოს თავის პატარა მკითხველებს ვინაობა და ღვაწლი
 რუსეთის ამ დიდებულ მწერლისა.

ნიკოლოზ ვასილის ძე გოგოლი დაიბადა 12 მარტს
 1809 წელს უკრაინაში, პოლტავისა და მირგოროდის მაზ-
 რების საზღვრებზედ, დაბა საროჩინცაში, თავის მშობლების
 მამულ ვასილიევკაში.

ყმაწვილობის ხანა გოგოლმა გაატარა უკრაინაში, რომ-
 ლის საუცხოვო ბუნება ერთიანად ჰხიბლავდა პატარა გოგო-
 ლის მგრძნობიარე გულს. პატარა გოგოლს ბავშობიდანვე
 ეწვეთებოდა ყურში უკრაინის საეროვნო ლექსები და სიმღე-
 რები, იგი გულმოდგინეთ ყურს უგდებდა ხალხში დარჩენილ
 ზღაპრებსა და გარდმოცემებს და ამ რიგად გულში ინერგავ-
 და ბავშობიდანვე სიყვარულს თავის სამშობლო ქვეყნისა.
 მართლაც, გოგოლმა ბავშობიდანვე ღრმად გულში ჩაინერგა
 თავისი სამშობლო კუთხის სიყვარული. იმოდენად მძლავრი
 იყო ეს სიყვარული, იმოდენათ ფართო ადგილი ჰქონდა და-
 თმობილი მწერლის მგრძნობიარე გულში, რომ გოგოლი სა-
 ფლავის კარებამდის „ხატად და ჯვარად“ ატარებდა თავის
 სამშობლო კუთხის ხსოვნას.

პატარა ნიკოლოზის მამა ვასილი ათანასეს ძე გოგოლი
 თავის დროის განათლებულ კაცად ითვლებოდა, მწერლობა-
 შიაც მცირე მონაწილეობასა ღებულობდა. საზოგადოებაში
 ვასილს დიდი პატივისცემა ჰქონდა დამსახურებული, ყველანი
 დიდის მორიდებით და პატივისცემით ეპყრობოდნენ მას. ვა-
 სილი მეტად მახვილი გონების კაცი იყო, იგი შეუდარებელ
 მოსაუბრეთ ითვლებოდა და თან დიდი ნიჭიც ჰქონდა მოს-
 წრებულად ოხუნჯობისა. ღედა მომავალი მწერლისა მარია
 ივანეს ასული მეტად კეთილი და ღვთის მორწმუნე ქალი იყო.
 მშობლები თავის პატარა „ნიკოზას“ ბავშობიდანვე უნერ-
 გავდნენ გულში სამშობლოსა და თავის მოძმეთა სიყვარულს
 და თვითოვეული მათგანი აწვდიდა ყმაწვილის ნორჩ გონებას

იმ საზრდოს, რომელიც მას თვითონ ბუნებისაგან მიმადლებული.

უკრაინის საუცხოვო ბუნებამ, უკრაინის საეროვნო ლექსებისა და ზღაპრების ბოვშობიდანვე ყურის გდებად და მშობლების ზრუნვამ და მეცადინეობამ, ყოველს ექვს გარეშეა, რამდენიმედ მაინც მოამზადეს ის ნაყოფიერი ნიადაგი, რომელზედაც შემდეგში ასე უხვად აღმოცენდა დიდებული მწერლის დიდი ნიჭი.

ათი წლის ნიკოლოზში მშობლებმა პოლტავის გიმნაზიაში მიაბარეს, საცა გოგოლმა ძრიელ მცირე ხანი დაჰყო.

1821 წელს გოგოლი გადაიყვანეს ნეჟინის ახლად გახსნილ გიმნაზიაში. ნეჟინის გიმნაზიაში ნიკოლოზმა ძრიელ სუსტათ დაიჭირა, თითქმის ყველა საგნებიდან, გამოცდა, მაგრამ, რადგან გიმნაზია ახლად გახსნილი იყო და მოწაფეებიც ასე რიგად არ ეტანებოდნენ ამ სასწავლებელს იგი მაინც მიღებული იქმნა გიმნაზიაში. ნეჟინის გიმნაზიაში გოგოლმა დაჰყო შვიდი წელიწადი. ამ ხნის განმავლობაში მომავალმა დიდებულმა მწერალმა თითქმის ვერაფრით ვერ იჩინა თავი. პირიქით, პატარა გიმნაზიელი. მეტათ სუსტათ სწავლობდა, ხშირათ ავადმყოფობდა და კიდევაც ზარმაცობდა. ვერც მასწავლებლები და ვერც ამხანაგები პატარა გიმნაზიელს ვერაფრითარ ნიქს ვერ ამჩნევდენ. ან როგორი ნიჭი უნდა გამოეჩინა უმაწვილს, როცა იგი ასე ხშირად ავადმყოფობდა და თან ზედმეტათ ზარმაცობდა.

თუთხმეტი წლისა იქნებოდა გოგოლი, როცა მას მამა გარდაეცვალა. მამის სიკვდილმა დიდი გავლენა იქონია პატარა გიმნაზიელზედ, მან ძველებურ სიზარმაცეს თავი დაანება და გულშოდგინეთ შეუდგა საგნების სწავლას იმ აზრით, რომ დროზედ დაემთავრებინა გიმნაზია, ოჯახს მიშველებოდა და მამის მაგიერობა გაეწია.

1828 წელს ნიკოლოზმა დაამთავრა ნეჟინის გიმნაზია და თუმცა საჭირო კოდნა მას სასწავლებლიდან არ გამოუ-

ტანია, მაგრამ ახლად კურს დამთავრებული ყმაწვილი მკვლევარი ცეცხლი იყო იმ აზრით, რომ თავის ცოდნა და ძალღონე შეეწირა სამშობლო ქვეყნის სამსახურისათვის.

ამიტომ გოგოლმა ძრიელ მცირე ხანი დაჰყო თავის სამშობლო ოჯახში. ცოტა დასვენების შემდეგ ახალგაზდა ნიკოლოზი გაემგზავრა პეტერბურგში, საცა იგი პუიქრობდა საზოგადო საქმეებში ჩაბმას და რაღაც დიდებულ რისიამე გაეთებას.

პეტერბურგში ჩასვლისთანავე გოგოლმა მრავალი გაქივრება და დაბრკოლება გამოცადა, მას თითქმის ყველა იმედები გაუტრუვდა. რადგან მას შესაფერი ცოდნა ხელს არ უწყობდა, ვერავითარ საზოგადო საქმეს ვერ მიეკედლა და ახალგაზდა და მეტად მგრძნობიარე ყმაწვილი სულით-გულით იტანჯებოდა.

სწორეთ ამ დროს გოგოლმა ერთ-ერთ სატაბტო ქალაქის გაზეთში მოათავსა პატარა თავის მოთხრობა, მაგრამ ეს მოთხრობა ძრიელ სუსტი გამოდგა და კრიტიკამაც აღნიშნა დაუყონებლივ ეს სისუსტე. გოგოლის სასოწარკვეთილებას საზღვარი არ ჰქონდა. ზოგიერთი ნაცნობების რჩევით გოგოლმა გადაწყვიტა მსახიობათ შესვლა და მართლაც ამ აზრის განსახორციელებლად მან გამართა მოლაპარაკება მაშინდელს მსახიობებთან, მაგრამ აქაც არ გაუღიმა გოგოლს ბედმა.

მეტად უნუგეშო მდგომარეობაში ჩავარდა ახალგაზდა ყმაწვილი. თითქმის ყველა საქმე, რასაც კი ხელი ჩასქიდა, ხელიდან გამოეცალა.

მეტათ უნუგეშო სულიერ მდგომარეობას განიცდიდა პეტერბურგში ახლად ჩამოსული ყმაწვილი, რომელსაც ნივთიერი შევიწროებული მდგომარეობაც წყლულზედ წყლულს უმატებდა.

სასოწარკვეთილმა ახალგაზდამ გადაწყვიტა ამერიკაში გადასახლება და მართლაც კიდევაც გაემგზავრა იგი ამ მისათვის საოცნებო ქვეყნისაკენ. მაგრამ მან გზაში გონივრულად გა-

ითვალისწინა თავისი მომავალი და ისევ გზიდანვე დაბრუნდა პეტერბურგში.

ამ ეპოდ გოგოლის მდგომარეობა პეტერბურგში შედარებით უფრო საკეთილოთ შეიცვალა. ნაცნობების დახმარებით მან მიიღო პეტერბურგის ერთ ერთ დეპარტამენტის კანცელარიაში მოხელის მცირედი ადგილი. მცირედი ჯამაგირი და ერთგვარი აუტანელი მუშაობა, რასაკვირველია, ვერ დააკმაყოფილებდა ახალგაზდა ყმაწვილს და ამიტომ მან გადაწყვიტა სამსახურის თავის დანებება. გოგოლს ამ აზრის განხორციელება მით უფრო მოსდიოდა სახეში, რომ იგი ამ ეპოდ გაცილებით უფრო მეტს მოწოდებას გრძნობდა სალიტერატურო ასპარეზზედ მუშაობისთვის.

მართლაც, გოგოლმა სამსახურს თავი დაანება და მთელი თავისი შრომა და მოცალეობა სალიტერატურო მოღვაწეობას შესწირა.

პირველი მოთხრობა, რომლითაც გოგოლმა მიიქცია განსაკუთრებული ყურადღება, იყო «სალამოები დიკანკის მახლობლად». ამ მოთხრობაში ნიკიერმა მწერალმა მხატვრულად გადაუშალა მკითხველ საზოგადოებას სივრცე სიგანით უკრაინის ცხოვრების სურათები. ეს მოთხრობა ისე ნიკიერად და მხატვრულად იყო დაწერილი, რომ გოგოლმა ერთბაშად დაიმსახურა მთელი რუსეთის საზოგადოების ყურადღება. თანამედროვე კრიტიკამაც დიდის ქებითა და დიდებით მოიხსენია მოთხრობის ავტორი და დიდებული მომავალი უწინასწარმეტყველა ახალგაზდა ნიკიერ მწერალს.

მართლაც კრიტიკის ესეთი წინასწარმეტყველება სავსებით გამართლდა. გოგოლმა ამ თავისი პირველი ცდის შემდეგ მრავალი პატარ-პატარა მოთხრობები დასტამბა, რომელნიც არა ნაკლების ხელოვნებით იყო დაწერილი. საზოგადოება დიდის ინტერესით კითხულობდა ამ მოთხრობებს და აღტაცებაში მოდიოდა. კრიტიკაც დიდის გულმოდგინეობით თვალ ყურს ადევნებდა თვითნულს მოთხრობებს და შესაფერის ქებით იხსენიებდა ახალგაზდა ნიკიერს მწერალს.

გოგოლის სახელი თან და თან უფრო მეტად იმეორებოდა დიდებით იხსენიებოდა რუსეთის თვალუწვდენელ სივრცეზედ. ახალგაზდა გოგოლი გაეცნო ყველა მაშინდელ წარჩინებულ მწერლებს, რომელთა შორის განსაკუთრებით დაუახლოვდა ჟუკოვსკის, პლეტნევის და პუშკინს.

ამ მწერლების დაახლოვებამ და მეგობრობამ დიდი სამსახური გაუწიეს გოგოლის ნიქის განვითარებას. გოგოლი თავის „წერილებში“ არა ერთხელ სიამოვნებით იგონებს პუშკინისა და ჟუკოვსკის სახელს, მათთან მეგობრობას და იმ დიდ გავლენას, რომელიც ამ მწერლებმა იქონიეს მისი ნიქის განვითარებაზედ.

გოგოლის მრავალ ნაწერებთა შორის განსაკუთრებულ ყურადღებას იქცევს:

„სალამოები დიკანკის მახლობლად“, „ივანე კუპალის წინა ღამე“, „მოთხრობა იმის შესახებ, თუ როგორ წაიჩხუბნენ ივანე ივანეს ძე და ივანე ნიკიფოზეს ძე“ „ძველი დროის შემამულეები“, „ტარას ბუღბა“, „ეტლი“, „შინელი“, „ცხვირი“, „ჩიჩიკოვის მოგზაურობა ან მკვდარი სულეები“, „კოლის შერთვა“, „რევიზორი“ და მრავალი კიდევ სხვა.

ყველა ამ ნაწერებმა რუსულს ლიტერატურაში მთელი ეპოქა შეჰქმნეს. რუსული ლიტერატურა გოგოლის ნაწერების წყალობით განთავისუფლდა იმ ცრუ კლასიკურ მიმართულებისაგან, რომელიც გოგოლამდის თითქმის ყოველ სფერაში ასე გაბატონებული იყო.

გოგოლმა და მისმა თანამედროვე მეორე ნიქიერმა მწერრალმა პუშკინმა თავისი ნაწერებით რუსულს ლიტერატურაში დაამკვიდრეს ის მიმართულება, რომელსაც რეალიზმის მიმართულება ეწოდება. გოგოლმა ცხოვრებას სინამდვილის თვალთშეხედვით შეხედა და მკითხველს გაუთვალისწინა მხატრულად ის, რაც მართლაც ცხოვრებაში ნამდვილად ხდება.

პუშკინი და ზოგიერთი სხვა მწერლები ამ რეალიზმის ნიადაგზედ გვიხატავდნენ ცხოვრების საუკეთესო მხარეს,

სიღრმე სივანით გვითვალისწინებდნენ ამ ცხოვრების წიგნ-ტიურსა და საუკეთესო მხარეს.

გოგოლი-კი თავის ნაწერებში ყველა ამას არ დასჯერდა და ხელოვნურად ფარდა ახადა ყველა იმ სისაძაგლეს, სიღუბეჭირეს, რომელსაც ფესვები ასე ღრმად ჰქონდა გადგმული საზოგადოებაში. გოგოლმა დამკინაფის, მაგრამ ამავე დროს მდულარე კრემლების ფრქვევით და სიბრაღულით, ხელოვნურად გამოაშკარავა საზოგადოების სიმდაბლე, სისაძაგლე და სიღუბეჭირე და აი, სწორეთ ამ მხრით გოგოლის ნიქი, მისი მდულარების ქარცეცხლში გატარებული სიცილი მრავლად საგულისხმეო და დიდმნიშვნელოვანია.

გოგოლის ნაწერები უტყუარი და უმტვერო სარკვა საზოგადოებრივ სინამდვილისა, და აი სწორეთ აქ არის დიადი მნიშვნელობა დიდებულ მწერლისა. დიდებულ მწერლის ნიქი ერთი ორად უფრო ძლიერი იქნებოდა, მისი მნიშვეელობა საზოგადოებისათვის ერთი ორად გამტკიცდებოდა, რომ მცხოვანი მწერალი სამშობლო ნიადაგს არ ჩამოსცილდებოდა, რომ თავისი უეჭველად დიადი ნიქის ნაწარმოები თავის სამშობლო უკრაინის ენისა და ლიტერატურის საშვალეებით მიეძღვნა საზოგადოებისათვის.

ა. მ.

მითღობია

ბროადის ომი

ომიანობის ღმერთი არესა ტროადელებს ესმარება.

ფროდიტა ქალღმერთის დაქრის შემდეგ „დიომედესი“ გაფთრებული ლომივით თავს ესხმოდა დაქრილ ენეასს, მაგრამ აპოლონ ღმერთი იფარავდა ქალღმერთას დაქრილ შვილს და დიომედესს ხელს უშლიდა სამუდამოთ სიცოცხლეს გამოასალმებინა ენეასი. გაფთრებული „დიომედესი“ სამჯერ თავს დაესხა ენეასს, მაგრამ აპოლონ ღმერთმა გატიტვლებული ხმლით ხელში სამჯერვე უკუ აგდო ელლინთა გმირი და ენეასი სიკვდილს გადაარჩინა. მაგრამ, როცა დიომედესმა განიზრახა მეოთხეჯერ ენეასის თავს დაეცემა, აპოლონ ღმერთმა მრისხანებით შეჰყვირა ელლინთა ძღვევამოსილს გმირს: „კარგად ჩაუფიქრდი, დიომედეს, შენს საქციელს! რას ჩადიხარ! გასწი ეხლავე და თავი დაანებე ენეასს! ვერა ხედავ, რომ შენ ენეასთან კი არა გაქვს საქმე, არამედ თვით უკვდავ ღმერთთან! არ გაბედო ამიერიდან უკვდავ ღმერთებთან შებრძოლება, თუ არ გწადია სამუდამოთ სიცოცხლეს გამოესალმო! განა შენთვის სრულიად ცხადი არ არის, რომ მომაკვდავებს ღონე არ შესწევთ გაუმკლავდეს უკვდავ ღმერთებს და მათ წინააღმდეგ გაილაშქროს!“

ამ მრისხანე ხიტყვების შემდეგ დიომედესმა დაუყონებლივ თავი დაანება ენეასს და თავის თანამომძმეებისაკენ გაემართა. დიომედესს კარგათ ახსოვდა ათინა ქალღმერთის გაფრთხილება უკვდავ ღმერთების წინააღმდეგ არ გაილაშქროვო და კიდევაც ეს იყო მიზეზი, რომ ელლინთა ძღვევამოსილმა გმირმა წინააღმდეგობა არ გაუწია აპოლონ ღმერთს.

დაკრილი ენეასი აპოლონ ღმერთმა წაიყვანა პერგამის წვერვალოზედ, საცა იგი დააბინავა ტროადელეების მხურვალის სახელობაზედ აგებულს ტაძარში. აპოლონმა ენეასი ვასაკურნებლად ჩააბარა ლეტასა და არტემიდას და თვითონ დაუყონებლივ ბრძოლის ველისაკენ გაეშურა.

აპოლონ ღმერთი განსაკუთრებით მიიჩქაროდა ომიანობის ღმერთან მოსალაპარაკებლად. არესი ეხმარებოდა ბრძოლის დროს ხან ელლინთა რაზმებს, ხან-კი ტროადელეებისას, გამარჯვებას ხან ერთ მხარეს არგუნებდა, ხან მეორე მხარეს.

აპოლონ ღმერთს არ მოსწონდა არესის ესეთი ორქოფობა და მოაელო მას თვალი თუ არა ბრძოლის ველზედ, შემდეგის სიტყვებით მიმართა: „ბრძოლის ველზედ სისხლის მთხვეელო და მეომართა სიცოცხლის შეუბრალებლად გამომსალმებელო, დიდებულო არეს! განა მოსათმენია დიომედესის ამოდენი თავხედობა და აღვირ ახსნილი კადნიერება! ნუ თუ შენ შენს წმინდა მოვალეობად არ ჩასთვლი გააძვეო იგი ბრძოლის ველიდან და ბოლო მოულო მის თავხედობას! ელლინთა თავხედი გმირი ისე გაკადნიერდა, რომ ღმერთებსაც-კი ომი გამოუცხადა. გააფთრებული ლომივით იგი თავს დაესხა აფროდიტა ქალღმერთს და თავისი ბასრი მახვილით დასქრა ხელში ქალღმერთი და ამნაირად დაანთხია ღვთაებრივი სისხლი ბრძოლის ველზედ.

თავხედი გმირი ჩემს წინააღმდეგაც არ შედრკა, ოთხჯერ ჩემს წინააღმდეგაც გამოილაშქრა! საცაა, ეს წრეს გადასული გმირი ღმერთების მამათ-მთავარს ზევსაც ომს გამოუცხადებს და მის წინააღმდეგაც გაილაშქრებს! არეს! ელლინთა გმირის ესე გაკადნიერება შეუწყნარებელია, და ამიტომ შენი მოვალეობაა დიომედესი ალაგმო, დაუყონებლივ გააძვეო იგი ბრძოლის ველიდან“!

აპოლონ ღმერთის სიტყვებმა მეტად დიდი შთაბეჭდილება მოახდინეს ომიანობის ღმერთზედ. არესმა ეხლა-კი გადაწყვიტა, რომ ტროადელეებს დახმარებოდა. განრისხებულმა ღმერთმა დაუყონებლივ მიიღო ტროადელეების ერთ-ერთის სარდლის სახე ელვის სისწრაფით ჩაერია ტროადელეების რაზმებთან შორის, და თვითოეულს მეომარს ამხნევებდა მტრის საწინააღმდეგოთ. არესის გამხნევებით ტროადელეები თან-და-

თან უფრო მეტს ძალასა და სიმამაცეს იჩენდნენ, ელლინთა მეომრებიც არა ნაკლების სიმამაცით იბრძოდნენ. მათი სარდლები: აგამემნონი, დიომედესი, აიანტი, ოდისევსი და სხვები ელვის სისწრაფით დაჰქროლავდნენ ბრძოლის ველზედ და იშვიათის თავგანწირულობით მტერზედ იერიში მიჰქონდათ.

ბრძოლის ველი საშინელებას წარმოადგენდა. თავდავიწყებული მეომრები აბობოქრებულ ზვირთებივით ერთი მეორეს ეხლებოდნენ და უკანასკნელს სულის ამოსუნთქვამდის იარაღს ხელს არ აშორებდნენ. ტროადელების რაზმებს ჩვეულებრივ მთავარ სარდლობდა ძლევა მოსილი ჰექტორი, რომლის გვერდით ლომივით გააფთრებული ღმერთი არესი შეუბრალებლად ისარს სტყორცნიდა მტრის მხარესაკენ და მოწინააღმდეგე ელლინთა მეომრებს სიცოცხლეს ასალმებდა.

დიომედესმა მოჰკრა თვალი თუ არა ჰექტორის გვერდით მეომარ არესს, დაუყონებლივ შიშართა თავის მეგობარ ამხანაგებს შემდეგის სიტყვებით: „ნუ გიკვირსთ, რომ დღეს გამარჯვება ტროადელებს რჩებათ! ტროადელების რაზმებთა შორის თვით ომიანობის ღმერთი არესი მძევინვარებს და ჩვენს წინააღმდეგ სტყორცნის შეუბრალებლად ისარს ისარზედ. სჯობს თავს უშველოთ, წინააღმდეგ შემთხვევაში ტროადელები დღეს არესის დახმარებით ერთიანად გაგვანადგურებენ!“ დიომედესის სიტყვებმა ელლინთა მთელ მხედრობას თავზარი დასცა. აგამემნონის ძლევა მოსილი მხედრობა უკუ იქცა. ტროადელები კვალ და კვალ გამოუდგნენ უკუქცეულ ელლინთა მხედრობას, რომელმაც დიდის განსაცდელისა და გაჭირვების შემდეგ ძლივსლა თავი შეაფარა ზღვაში მდგომ ხომალდებს.

ა. მიქაბერიძე

დილაჲ მცხული უზალთუნი

გამოართვით ვისმეს უზალთუნი, ანუ სხვა პატარა ფული. გაატარეთ თილისმის ჯობ ქვეშ და აიქნიეთ ფულიანი ხელი პაერში: უზალთუნი გაქრება. შემდეგ მიდით რომელიმე მაყურებელთან და მოაქრევიანეთ თქვენი ტანსაცმელის ღილი. გაარღვიეთ, რაშიაც ღილია ჩაკერილი და ღილის მაგივრად გაბარულ უზალთუნს ნახაეთ.

ახსნა: ხელის აქნევის დროს უზალთუნი სადმე უცებ გადამალეთ, ხოლო წინდაწინვე უნდა გქონდეთ ტანისამოსზედ მიკერებული სხვა მიმსგავსებული უზალთუნი.

რ ე ბ უ ს ი

ბ

ბ

ქართული
ენების მეცნიერება

ე

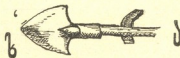
10,

სადა

დედი ქუ-
ნის ქალი
შვილი.

მე-1 №-ში მოთავსებულ გამოცანების ახსნა:

რებუსის ახსნა:—საქართველო არ მომკვდარა, მხოლოდ სძინავს.

შარადის ახსნა:—ნიორი, იორი, ნორიო, რიონი.

საქართველოს
საბჭოთაო
საბჭოთაო

№ 3

„საკაღული“

საყმაფვილო სიმღერები

—*—

შედგენილი ზაქარია ფალიაშვილის მიერ

ტფილისი

ელექტრო-მბეჭდავი „მობისა“, მოსკოვის ქ., № 5.

1909 წ.

სიტყვები
დავითა-
შვილრსა

„იზარდე მწვანე მსემლო“.

შედგენილი ზაქ
ფალოია შვილრსა.
ქართული
პიანოპიანო

პირველ და
მეორე ზმა.

Moderato

ფორტოპი-
ანო.

Moderato

1. ი - ზარ - დე მწვა - ნე ჯე - ჯი - ლო
3. ხე - ცამ გიგ - ხაე - ნოს ცვარ - ნა - მი
5. ა - მაღლ - დი თა - ვი და - ის - ხი

და - პერ - დი გახ - დი ყა - ნა - ა დე - ცა -
მხემ შე - ქი გფი - ნოს თა - ნა - ა დე - ცა -
ჯე - ჯი - ლო ნორ - ჩა ყა - ნა - ა დე - ცა -

ერეკნული
მზისმოსება

ჰო! 2. ი - კურ - თობს
ჰო! 4. კარ - მა გა - ღულ -
ჰო! 6. ი - მი - სი საზრ -

სო მარ - ჯვე - ნა ვინც გთე - სა მო -
ვოს ზღვა - სა - ვით მწყობ - მა მოგ - ძა -
ღო შე - იქ - მენ ვინც გთე - სა მო -

1. 2. V. დასამთავ. 3 V.

გი - ყვა - ნა-ო დე-ლა ჰო!
ზონ - ნა - ნა-ო დე-ლა ჰო!
გი - ყვა - ნა-ო დე-ლა

ჰო!

1. 2. V. დასამთავ. 3 V.

სიტყვები „ნათელას
სიმღერის“ აკადემია.

„დელო ა-დელო ა-დელო“.

მუშაუ. ს. ს. ს.
თა. ორ. მ. მ. მ.
მ. მ. მ. მ. მ. მ.
მ. მ. მ. მ. მ. მ.
მ. მ. მ. მ. მ. მ.
მ. მ. მ. მ. მ. მ.
მ. მ. მ. მ. მ. მ.
მ. მ. მ. მ. მ. მ.

პირველი და მეორე ხმა.

Allegro con marziale

ფორტოპიანო.

Allegro con marziale

p

მეორე ხმა

ორივე ხმა ერთად

mf დ-ლი ა-დე-ლი ა-დე-ლა დ-ლი ა-დე-

ლო - დე - ლა ა - ბა - დე - ლი ო - დე - ლი - ა ნა - ნი -

ნა. 1. ჩან - გურს სი - მე - ბი გა - ვუ - ბი, მოე - მარ - თე ნე -
2. ოაე - თა - ვის ჰან - ვხედ, თა ვის ხმით წყრო - ა - ლობს ვრ -

ლო ნე - ლა - ო; ა - ბა დე ლი ო - დე - ლი - ა ნა - ნი -
თად ყვე ლა - ო!

ნა! შე-ვე-ხმა ტყბი-ლე ერთ-მა-წერთს ო-ღე-ღე-ღე
 ერ-თი შე ო-რის თან-ხმო-ბით ო-ღე-ღე-ღე

ღე-ღე-ღე-ღე-ღე
 ა-ბა ღე-ლი ო-ღე-ლი-ა ნა-ნი-

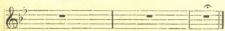
1. 2. 3. volti   8 v. დასამთავრებლად.

ნა!   ჰო!

1. 2. 3. volti   8 v. დასამთავრებლად.

p

ეროვნული
ზიზლირთაჲს

3. ერთი მთვანოდ რომ
გაწყდეს,
მაშინვე უნდა შევლო,
რომ არ გაუტუდეს ჩანგური;
ოდელი დელა დელაო!

4. ჩანგური საქართველოა,
სიმები ჩვენ ერთ უველოა,
სხვა-და-სხვა კუთხის მცხო-
ვრები
ოდელი დელა დელაო!

5. ჩვენც ხომ სიმების სისუსტემ
სინათლე დაგვიბნელოა!...
ბნელში რა სასიმღეროა
ოდელი დელა დელაო!
6. მწერიც კი სცხოვრობს თანხმობით,
ფუტკარი... კიანჭველოა!...
და ჩვენ რათ ვმღერით ცალ-ცალკე
ოდელი დელა დელაო?!

7. ერთოზა ჩვენთვის ტახტია,
მტრებისთვის — საბზობელოა!..
მტერს „ვაი დედა“ ვამღეროთ
და ჩვენ ვსტყვით: დელა დელაო!
8 კმარა! ამდენმა ცრემლებმა
სიმები დამისველოა!..
ვერც ვუკარავ!.. ვბლარცა ვმღერი,
ოდელი დელა დელაო!..

1909 წლის იანვრიდან 1910 იანვრამდე.

საქმეწვილო სურათებიანი ჟურნალი

ნაკადული

(წელიწადი მესუთე)

წლიურ ხელის მომწერლებს მიეცემათ:

24 წიგნი ჟურნალი „ნაკადული“ მცირე წლოვანთათვის

12 წიგნი ჟურნალი „ნაკადული“ მოზრდილთათვის.

პრემია: მიეცემა წლიურ ხელის მომწერლებს 1909 წ. „რას გვიამბობს ოთახი“ (ავენარიუსისა)

ჟურნალს ხელმძღვანელობს უწყვეტ საგანგებოდ არსებული სარედაქციო კომისია.

ფასი ჟურნალისა: წლიურად ხუთი მანეთი. ნახევრის წლით სამი მან.

სამზღვარ გარედ: წლიურად შეიდი მანეთი. ნახევარ წლით ოთხი მან.

მცირე წლოვანთათვის 24 წიგნი სამი მან.—მოზრდილთათვის 12 წიგნი სამი მან.—ხელის-მოწერა შეიძლება წლიურად და ნახევარი წლით. ფულის შემოტანა შეიძლება ნაწილ-ნაწილად.

ხელის მოწერა შეიძლება:

1) „ნაკადულის“ რედაქციაში, გოლოვინის პროსპ., ზუბალოვის სახლ., № 8, ყოველ-დღე 9—2 საათ., სამშაბათობით საღამოთიც.

2) წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოების წიგნის მაღაზიაში, სასახლის ქუჩა, სახლი თავად-აზნაურობისა. წლიურად ფასი ჟურნალისა დამატებით, ესე იგი 3 წიგნისა რჩება ისევ ნ მანეთი.

ნაკადულის რედაქცია სთხოვს ხელის-მომწერთ:

ვისაც ჟურნალის ნომრები დააკლდება, მიმართონ აგენტს ანუ რედაქციას, არა უგვიანეს ერთის თვისა.

ვინც მასალას გამოგზავნის დასაბეჭდათ ვთხოვთ გარკვევით და სუფთად იყოს დაწერილი.

რედაქტორი: მ. ი. დემურია.

გამომცემელი: თავ. პ. ი. თუმანიშვილი.